

SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE

ARHITEKTURA BIVALNEGA PROSTORA ŽIVALI V OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Maja Ključevšek, 1. A
Maša Ključevšek, 1. A

Mentor:

Peter Čepin Tovornik, dipl. zn., dipl. san. inž.

**Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2014**

ZAHVALA

Zahvaljujema se najinemu mentorju, gospodu Petru Čepinu Tovorniku, dipl. zn, dipl. san. inž. za vso pomoč, razne nasvete in vzpodbudo za to raziskovalno nalogo.

Zahvaljujema se ravnateljici Katji Pogelšek Žilavec, prof., mag. posl. ved, za podporo raziskovalne dejavnosti. Hvala gospe Maji Antonič, prof., za odpravo slovničnih napak, gospe Smilji Pevec, univ. dipl. biol., za strokovni pregled naloge in koordinatorstvo raziskovalne dejavnosti na šoli, gospe Nini Lobe Selič, prof., in g. Mateju Korenu za tehnično izvedbo ter gospe Franji Dobrajc, prof., za prevod povzetka v angleščino.

Da sva lahko izvedli empirični del, se zahvaljujema vsem ravnateljem/-cam sodelujočih osnovnih in srednjih šol, ki so izpolnile spletni anketni vprašalnik. Ravnatelju II. osnovne šole gospodu Igorju Topoletu, gospe Smilji Pevec, gospodu Marjanu Lipušu in gospe Mariji Pučnik se zahvaljujema za intervjuje in predstavitev živali.

KAZALO

KAZALO VSEBINE

ZAHVALA	2
KAZALO	3
KAZALO VSEBINE.....	3
KAZALO GRAFOV.....	4
KAZALO SLIK.....	4
POVZETEK	5
ABSTRACT	6
1 UVOD	7
1.1 NAMENI IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE.....	7
1.2 HIPOTEZE	8
1.3 METODE DELO.....	8
2 TEORETIČNI DEL	9
2.1 ODNOS DO ŽIVALI	9
2.2 VKLJUČEVANJE ODNOSA DO ŽIVALI V IZOBRAŽEVALNI PROCES.....	9
2.3 OPIS ŽIVALI, KI SO NA II. OŠ CELJE IN SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE	10
2.3.1 PITON.....	10
2.3.2 RUMENOVRTKA	10
2.3.3 PALIČNJAKI	11
2.3.4 RIBE.....	11
2.3.5 HRČKI	12
2.4 TERENSKO DELO	13
2.4.1 OGLED ŽIVALI NA II. OŠ CELJE.....	13
2.4.2 OGLED ŽIVALI NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE	14
2.5 ZAKONODAJA.....	17
3 EMPIRIČNI DEL	18
3.1 VZOREC	18
3.2 ČAS RAZISKAVE	18
3.3 OBDELAVA PODATKOV	18
3.4 REZULTATI RAZISKAVE	18
3.4. INTERVJUJI	31
3.4.1. INTERVJU Z GOSPODOM IGORJEM TOPOLETOM	31
3.4.2. INTERVJU Z GOSPO SMILJO PEVEC.....	33
3.4.3 INTERVJU Z GOSPO MARIJO PUČNIK.....	35
3.5 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA	37
4 ZAKLJUČNI DEL	39
4.1 UGOTOVITVE	39
4.2 ZAKLJUČEK	40
5 VIRI IN LITERATURA	41
6 PRILOGE	42

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Ali imate na vaši šoli kakšno žival?	19
Graf 2: Ali razmišljate o nakupu živali na vaši šoli, če jih sedaj nimate?	19
Graf 3: Če sedaj nimate na šoli živali ali ste jih že imeli?	20
Graf 4: Zakaj ste se odločili, da živali na vaši šoli ne boste več imeli?	20
Graf 5: Katere živali ste imeli na vaši šoli?	21
Graf 6: Katere živali imate sedaj na šoli?	22
Graf 7: Na čigavo pobudo ste se odločili imeti živali na vaši šoli?	23
Graf 8: Ali jemljejo učenci/dijaki živali iz bivalnih prostorov?	23
Graf 9: Ali se strinjate s trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov?	24
Graf 10: Ali se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali?	24
Graf 11: Ali se strinjate s trditvijo, da živali na naši šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?	25
Graf 12: Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli?	25
Graf 13: Kolikokrat mesečno čistite bivalne prostore živali?	26
Graf 14: Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli?	27
Graf 15: Ali ste seznanjeni s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah?	27
Graf 16: Ali se strinjate s trditvijo, da mora biti opremljenost bivalnega prostora za živali v šoli prilagojena naravnemu okolju posamezne vrste živali?	28
Graf 17: Kako pogosto merite stopnjo hrupa na šoli v neposredni bližini živali?	29
Graf 18: Kakšna je možnost neposrednega dostopa učencev/dijakov, da pridejo do bivalnih prostorov živali in do živalih samih na vaši šoli?	29
Graf 19: Kako ste se odločili velikost bivalnega prostora za živali na vaši šoli?	30
Graf 20: Ali ima vaša šola evidenčni list (dnevnik) veterinarskih pregledov?	30

KAZALO SLIK

Slika 1: Skupinska slika z gospodom Igorjem Topoletom	13
Slika 2: Pogovor z gospodom Marjanom Lipušem o ribah	14
Slika 3: Paličnjaki v terariju	15
Slika 4: Kletka za hrčka	16
Slika 5: Hrček v žogi	16
Slika 6: Kraljevi piton, Poldi	31
Slika 7: Terarij pitona	32
Slika 8: Skupinska slika z gospo Smiljo Pevec	33
Slika 9: Hrček	34
Slika 10: Hranjenje hrčka	34
Slika 11: Želvi v akvaterariju	36

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge z naslovom Arhitektura bivalnega prostora živali v osnovnih in srednjih šolah je bil ugotoviti odnos učencev/dijakov ter šolskega osebja do živali, raziskati možnosti življenja živali v šolah in katere živali imajo na osnovnih in srednjih šolah. Cilji naloge pa so spodbujati spoštovanje do živali ter razviti občutek dolžnosti in odgovornosti, da za živali poskrbimo.

Osnova za empirični del je bilo 90 spletnih anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili ravnatelji/-ce osnovnih in srednjih šol po Sloveniji. Rezultati so pokazali, da na 55 osnovnih in srednjih šolah imajo živali, med njimi so najpogostejši paličnjaki, sledijo ribe. Zanje so se najpogosteje odločili na pobudo biologa, ki tudi najpogosteje skrbi za čiščenje njihovih prostorov. Bivalni prostori živali se najpogosteje nahajajo v učilnici. Večina ravnateljev/-ic je seznanjena s Pravilnikom o zaščiti živali v šolah. Velikost bivalnega prostora so najpogosteje določili po informacijah, ki jih je podal prodajalec. Učenci/dijaki redko jemljejo živali iz njihovih bivalnih prostorov. Ravnatelji/-ce se najpogosteje strinjajo s trditvami, da živali na šolah pripomorejo k boljšemu učenju, da je šola primeren kraj za živali in da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali.

Ključne besede: živali, bivalni prostor za živali, šola, odnos do živali, učenci, dijaki.

ABSTRACT

The purpose of this research project entitled Architecture of Lounge for Animals in primary and secondary schools was to determine the attitude of pupils/ students and school staff to animals, to explore the possibilities of animal life in schools and what kind of animals primary and secondary schools have. The aims of this research work are to encourage respect to animals and the development of a sense of duty and responsibility to take care for animals.

The basis for the empirical part was 90-line questionnaires filled in by headmasters and headmistresses of primary and secondary schools in Slovenia. The results showed that there are animals in 55 primary and secondary schools, the most common are stick insects and fish. They decided for them on the initiative of a biologist who frequently cleans the places where the animals live. Places where animals live are most commonly found in classrooms. Most headmasters and headmistresses are familiar with the Rules on the protection of animals in classrooms. The size of living space is most commonly defined according to the information given by the seller. Pupils/ students rarely take animals from their lounge. Headmasters and headmistresses often agree with the claims that the animals contribute to better study, that school is an appropriate place for animals and that animals reduce the fear of pupils/students to animals.

Keywords: animals, lounge for animals, school, attitude to animals, pupils, students.

1 UVOD

Vsi tako ali drugače prihajamo v stik z živalmi, zato je pomembno, da je odnos do njih odgovoren. Na šolah so živali zato, da jih učenci/dijaki opazujejo, se o njih učijo in jih občudujejo. Skrbeti za njih je velika odgovornost, zato zanemarjenost ne pride v poštev. Vsebine s področja dobrobiti živali je možno vključiti v vse predmete v šoli, poleg tega so živali otrokom zelo zanimive.

Pri živalih, ki so v oskrbi človeka je pomembno, da poskrbimo v vseh okoljih za njihovo zdravje, dobro počutje ter dobro bivanje. Bivalni prostor je zelo pomemben, saj bi se žival zaradi neprimerne prostora lahko poškodovala ali celo poginila.

Veliki Mahatma Gandhi, voditelj indijskega gibanja za neodvisnost in zagovornik nenasilnega odpora, je nekoč rekel: »Napredek in moralni razvoj naroda lahko izmerimo z njegovim odnosom do živali«. Odnos mladostnikov do živali je tema, ki je bila v preteklosti v Sloveniji precej zapostavljena. Odnos do živali je pomemben pokazatelj odnosa mladih ljudi do narave, okolja in do soljudi, zato je pomembno, da se ga razišče in se ugotovi, kako in če se ga da popraviti oz. izboljšati. S tem pa bi se izboljšale tudi razmere za živali (Tomažič, 2008, str. 1).

Vsak otrok in mladostnik bi moral biti med procesom izobraževanja in tudi v domačem okolju deležen prave vzgoje, na podlagi katere bi do živali razvil pravilen odnos. Idealno bi bilo, da bi mlad človek že v šoli dobil ustrezne informacije, kako skrbeti za živali. Pravilen odnos do živali otroku privzgojijo že starši. Svoj delež pri vzgoji lahko in mora imeti tudi šola (Tomažič, 2008, str. 1).

1.1 NAMENI IN CILJI RAZISKOVALNE NALOGE

Namen raziskovalne naloge je bil:

- ugotoviti odnos učencev in dijakov ter šolskega osebja do živali,
- raziskati možnosti življenja živali v osnovnih in srednjih šolah in
- ugotoviti, katere živali imajo na osnovnih in srednjih šolah.

Cilji raziskovalne naloge pa so:

- spodbujanje spoštovanja do živali;
- razvijanje zavedanja mladih, da imajo živali svoje potrebe;
- razvijanje občutka dolžnosti in odgovornosti, da za živali poskrbimo.

1.2 HIPOTEZE

Preden sva sestavili anketni vprašalnik, sva postavili 5 hipotez:

Hipoteza 1: Več kot polovica osnovnih in srednjih šol imajo živali na šoli.

Hipoteza 2: Več kot polovica ravnateljev/-ic meni, da je šola primeren kraj za živali.

Hipoteza 3: Najpogosteje so bivalni prostori za živali v osnovnih in srednjih šolah v učilnicah.

Hipoteza 4: Na več kot polovici osnovnih in srednjih šol, ki imajo živali, zanje najpogosteje skrbijo biologi.

Hipoteza 5: Velikost bivalnega prostora za živali na osnovnih in srednjih šolah so najpogosteje določili po Pravilniku o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah.

1.3 METODE DELA

Za raziskovalno nalogo sva uporabili:

- metodo preučevanja literature,
- metoda fotografiranja,
- anketiranje,
- intervju.

Najino delo je potekalo po naslednjem vrstnem redu:

- določitev teme;
- postavitve ciljne skupine;
- postavitev hipotez;
- sestava anketnega vprašalnika;
- proučitev literature;
- odpošiljanje anketnega vprašalnika po elektronski pošti;
- izvedba intervjujev
- analiza rezultatov, njihova obdelava in interpretacija;
- analiza hipotez in
- zaključek s predlogi.

Po izboru teme in opredelitvi raziskovalnega problema se začne zbirati literatura, ki jo potrebujemo za razlaganje in reševanje zastavljenih hipotez. Najosnovnejša literatura so učbeniki, enciklopedije, leksikoni in slovarji. Po pregledu te literature je sledilo še zbiranje dosedanjih raziskav v strokovni literaturi in periodičnih publikacijah (revije, časopisi, zborniki itd.).

V raziskavi je uporabljena deskriptivna (opisna) metoda raziskovalnega dela. Podatki so bili zbrani s spletnim anketnim vprašalnikom (priloga 1). Anketiranje je bilo izvedeno med ravnatelji/-cami osnovnih in srednjih šol po Sloveniji. Zastavljeno jim je bilo 20 vprašanj. Vsa vprašanja so bila zaprtega tipa. 2 vprašanji sta bili z 2 odgovoroma, 1 vprašanje s 3 odgovori, 3 vprašanja s 4 odgovori, 4 vprašanj s 5 odgovori, 2 vprašanja s 6 odgovori in 8 vprašanj s ponujenimi od 4 do 7 odgovorov, pod zadnjo alinejo pa so anketiranci lahko napisali svoj odgovor, če ga niso našli med ponujenimi.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ODNOS DO ŽIVALI

Šola lahko naredi več kot le to, da poučuje o živalih. Izobraževanje lahko spodbuja tako učitelje kot učence k razmišljanju o dobrobiti živali, razvija občutek dolžnosti in odgovornosti, da za živali poskrbimo.

Koncept *PETIH POGOJEV*, ki zagotavljajo dobrobit živali:

1. HRANA IN VODA

Zagotovljeni morata biti sveža voda in prehrana, ki zagotavljata zdravje in vitalnost.

2. PRIMERNO OKOLJE

Zagotovljeni morajo biti ustrezni bivalni pogoji, ki nudijo zavetje in udoben prostor za počitek.

3. PREPREČEVANJE BOLEČIN, POŠKODB IN BOLEZNI

Zagotovljeni morajo biti preventiva ali hitra diagnoza in pričetek zdravljenja.

4. PREPREČEVANJE STRAHU IN NEUGODJA

Zagotovljene morajo biti ustrezne razmere in ravnanje, ki preprečuje mentalno trpljenje.

5. MOŽNOST NORMALNEGA OBNAŠANJA

Zagotovljeno mora biti dovolj prostora, ustrezna oprema, prisotnost sovrstnikov.
<http://noetova-sola.si/cilji/5pogojev/> (1. 3. 2014)

2.2 VKLJUČEVANJE ODNOSA DO ŽIVALI V IZOBRAŽEVALNI PROCES

Nekateri avtorji zagovarjajo vključevanje neposrednega stika otrok z živalmi v šolskem okolju in gojenje živali v šolah, medtem ko drugi menijo, da je pri takem načinu dela pogosto zanemarljiva dobrobit živali in priporočajo druge metode (Tomažič, 2008, str. 10).

V prvo skupino sodijo avtorji slovaške raziskave, v kateri je sodelovalo 1514 otrok, starih od 6 do 15 let, pri katerih so pregledali 7705 risb vretenčarjev in nevretenčarjev. Ker je odnos do nevretenčarjev slabši kot do vretenčarjev priporočajo, da učitelji biologije v šolah gojijo čim več nevretenčarskih vrst, prav tako pa naj spodbujajo učence, da sami doma gojijo nevretenčarje. Kaplan (1997) piše, da tudi gojitev plazilcev v javnih šolah lahko ponudi priložnost za spremembo negativnega odnosa, ki ga ima do njih širša javnost (Tomažič, 2008, str. 11).

Druga skupina ne dovoljuje gojenja živali v šolah, saj je težko zadostiti vsem petim pogojem za dobrobit živali. Če imamo živali v šoli, je potrebno prej preveriti, ali so zagotovljeni vsi dejavniki, da se žival dobro počuti (Tomažič, 2008, str. 12).

2.3 OPIS ŽIVALI, KI SO NA II. OŠ CELJE IN SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE

2.3.1 PITON

Pitoni so kače velikanke, Starega sveta. Od udavov se razlikujejo po tem, da imajo zobe tudi na vmesni čeljustnici. Spodnji repni ščitki so razvrščeni v dve vrsti. Vse vrste pitonov so jajcerodni (Alfred E. B., 1986, str. 378-379).

Pogosto jih je najti v vodi ali blizu nje, precej časa pa prebivajo tudi na drevju, saj imajo lahko oprijemalne repe. Veliki so lahko od 5 do 6 metrov. Razmnožujejo se tako, da ležejo jajca, ki se razvijajo in valijo zunaj telesa (Whitfield P., 1996, str. 446).

Za življenje potrebujejo primerno velik ležeč steklen terarij, v katerem se lahko vzdržuje primerna vlaga, različna temperaturna območja, zračenje in ima možnost zaklepanja, da preprečimo pobeg. Mladičke kraljevskega pitona lahko začasno nastanimo tudi v plastičnem terariju (Zootic, 1. 3. 2014).

2.3.2 RUMENOVRAVKA

Rumenovratka ali severnoameriška vodna želva spada med plazilce in pod družino sklednic. Izvira iz Amerike in tehta približno 240 g. Njena velikost je od 12 do 29 cm. Živi približno 30 do 41 let (www.zootic.si, 1. 3. 2014).

Želva rumenovratka potrebuje prostoren akvaterarij, z vodnim in kopnim delom. Nad kopnim delom je potrebno namestiti grelno žarnico ustrezne jakosti, ki zagotovi mesto za sončenje s temperaturo 35°C. Ponoči naj bo grelna žarnica izklopljena. Voda za odrasle želve naj bo ogreta na 24-26°C, za mladičke pa je bolje, če je ogreta na 28°C. V kolikor je voda preveč ogreta in nad kopnim delom akvaterarija ni nameščene grelne žarnice, želvica ne bo nikoli zlezla iz vode, da bi se ogrela pod grelno žarnico in se pri tem tudi osušila. Občasna osušitev oklepa je za vodne želve zelo pomembna, saj se jim sicer na oklepu trajno naselijo alge, bakterije in glivice, kar je za želvico zelo škodljivo in lahko povzroči izbruh bolezni in pogin živali. Ker imajo želvice velik tek, je potrebno zagotoviti tudi dobro filtracijo, najbolje kar z zunanjim akvarijskim filtrom. Pri tem je potrebno vedeti, da mora biti filter dvakrat bolj zmogljiv, kot se priporoča za akvarističen namen. To pomeni, da potrebuje želvica v 50-litrskem akvaterariju filter, ki je deklariran vsaj za 100-litrski akvarij. Za podlago lahko uporabite grob akvarijski pesek, ki ga je enostavno čistiti. Vodo je potrebno redno menjavati. Želva rumenovratka potrebuje tudi primeren vir UVA- in UVB-žarkov, sicer se lahko razvije metabolna bolezen kosti, ki se kaže v obliki deformacij oklepa. Žarnica s primernim deležem UVB za želvo rumenovratko je Exoterra Repti glo 5.0, ki naj gori 12 -14 ur dnevno. Ker žarnice sčasoma izgubljajo na moči in spremenijo spekter svetlobe, jih je potrebno vsaj vsakih 12 mesecev zamenjati z novimi (Svet živali, 1. 3. 2014).

2.3.3 PALIČNJAKI

Sredozemski paličnjak je nočno aktiva vrsta, ki izvira iz južne Evrope. So žuželke iz skupine ravnokrilcev. Njihova prilagojenost je zelo zanimiva, saj z obliko, barvo in vedenjem posnemajo vejice. Mladi paličnjaki so zelene, odrasli pa rjave barve (www.zootic.si, 1. 3. 2014).

Paličnjaki živijo v tropskih krajih in indo-avstralskem otočju. Za paličnjakov življenjski prostor so značilna vlažna tla, toplo podnebje, grmičevje, bližina rastlin, s katerimi se prehranjujejo. V vivariju jim moramo zagotoviti pogoje, ki naj se čim bolj približajo njihovem naravnemu življenjskemu prostoru. Primerna gojitvena posoda je iz stekla, prekrita z mrežastim pokrovom. Mreža je plastična ali železna, paziti pa moramo, da odprtine niso prevelike (3x3 mm), saj bodo drugače živali uhajale iz posode. Tla so prekrita s plastjo rahle humusne prsti (lahko dodamo nekaj šote), ki je približno 4 cm visoko. V posodo jim položimo vejice, korenine in podobno z namenom, da lahko po njih plezajo. Nato izberemo posodo, ki ima ozko odprtino in se nato razširi, jo napolnimo z vodo in vanjo damo rastline, s katerimi se prehranjujejo. Gojitveno posodo vlažimo 3 - 4 x na teden, pri tem uporabljamo razpršilec z vodo ali pa si pomagamo z doma narejeno škropilnico. Posodo postavimo na dobro osvetljen, ogrevan prostor (<http://www2.arnes.si/~osljhism1s/zivp.htm>, 1. 3. 2014).

2.3.4 RIBE

Akvarij bo pravilno deloval šele, ko bo zagotovljeno biološko ravnovesje, pravilno razmerje med živalmi, rastlinami in mikroorganizmi. Če v akvarij naselimo preveč rib, se biološko ravnovesje poruši in pride zaradi presežka do silovitega razmnoževanja alg, ki se včasih celo naselijo na liste rastlin. Posledica tega je, da rastline niso več učinkovite pri fotosintezi, ne rastejo več pravilno in njihovi listi odmirajo. V tem primeru je potrebno zmanjšati število rib. Poleti je lahko vzrok za nadloge z algami tudi preveč svetlobe (Gutjahr, 2007, str. 9).

Podlaga v akvariju ni le dekorativen okras podvodne pokrajine, temveč ima še druge številne funkcije: vodne rastline so vanjo ukoreninjene in v njej najdemo potrebne hranilne snovi. Poleg tega je podlaga življenjski prostor mnogim koristnim mikroorganizmom, številne vrste rib pa jo uporabljajo za drstenje. Pri večini akvarijev je za podlago primerna mešanica rahlo ilovnatega peska in proda. Zrna peska ne smejo biti večja od 5 mm in ne smejo imeti ostrih robov. Za podlago se uporablja tudi laterit, šota, ki znižuje pH-vrednost vode, saj lahko le-ta postane za nekatere ribe prekisla. PH-vrednost zvišamo z dodajanjem apnenčevega peska (Gutjahr, 2007, str. 10, 11).

Okrasne prvine v akvariju so kamni različnih velikosti in oblik, korenine, s katerimi lahko ustvarimo obrežju podobna območja, lupine kokosovega oreha, bambusi in listje. Za ozadje akvarija se lahko uporabi plastična folija, potiskana z vzorci podvodne pokrajine, ali pa relief iz umetne mase, ki ponazarja obalno pokrajino. Plastična folija se pritrdi na zunanjo zadnjo stran, relief pa v notranjost akvarija (Gutjahr, 2007, str. 11, 12).

Akvarij mora imeti večjo dolžino kot širino. Potrebna je tudi osvetlitev, ki pomaga akvarijskim rastlinam, da rastejo in da vidimo ribe v akvariju. Akvarij vsebuje tudi grelec, termometer in filter, ki odstrani odpadne snovi (Wood, 2005, str. 16, 17).

2.3.5 HRČKI

Različne vrste živečih hrčkov so doma po vsej Evropi in Aziji. Med najpogostejše vrste hišnih ljubljencev sodi zlati ali sirijski hrček ter pritlikavi hrček. Glede zunanje temperature so hrčki manj občutljivi. Pozimi je lahko njihova kletka celo v neogrevanem prostoru. Za hrčke je vročina veliko bolj nevarna kot mraz, zato v kletki naj ne bi bilo več kot 25 stopinj. Velikost kletke je pomembna in če je čim večja, bolje je. Za dno kletke je najboljša plastična banjica, ki se jo da pri čiščenju zlahka odstraniti. Stela v kletki mora biti dovolj vpojna, ne sme se prašiti in ne sme vsebovati strupenih snovi. Najustreznejši so lesni oblanci, katerim se lahko premeša malo zdrobljenega drevesnega lubja (Fritzsche, 2007, str. 12, 18, 19).

Hrčkova hišica ali hlevček v kletki hrčku nadomešča podzemni brlog in mu omogoča umik v varno zajetje. Hišica ne sme biti premajhna, ker hrčki vanjo pogosto nosijo tudi zaloge hrane. Če pa je preveč prostorna, pa hrčku ne omogoča tesnega stika s steno. Čeprav se hišni hrčki večinoma vedejo enako kot hrčki v naravi ter vneta nabirajo hrano in jo nosijo v kot kletke ali v hišico, je potrebno dati v kletko skledico za krmo. Skledice pa niso primerne za pitno vodo, ker se voda v njih hitro onesnaži. Za napajanje so najboljše na zunanjo stran kletke obešene stekleničke za vodo, ki imajo nastavek z dvojno kroglično zaporo. Pri takšnem napajalniku se lahko hrček kadarkoli napije (Fritzsche, 2007, str. 20).

V kletki mora biti tudi kolo za tekanje, katerega premer mora biti dovolj velik in površina čim bolj gladka, da si hrček ne poškoduje tačk ali hrbtenice. Paziti je treba tudi na to, da je kolo na eno strani povsem zaprto in da se neovirano vrti (Fritzsche, 2007, str. 21).

Kletka naj stoji v toplem prostoru brez prepiha, v katerega neposredno ne posije sonce (Wood, 2006, str. 15).

2.4 TERENSKO DELO

2.4.1 OGLED ŽIVALI NA II. OŠ CELJE

4. 12. 2013 sva odšli na terenski delo, in sicer na II. osnovno šolo Celje, kjer sva intervjuvali ravnatelja g. Igorja Topoleta in s tem pridobili informacije o njihovih živalih. Razkazal nam je njihovo šolo in razložil, kako skrbijo za živali.

Na šoli imajo hrčka, ki je v učilnici, več vrst rib in kraljevega pitona Poldija. Možnost sva ga imeli ne samo videti, ampak tudi prijeti. Piton je v terariju, ki je visok 140 cm, širok 124 cm in dolg 184 cm. Terarij je v ravnateljevi pisarni, tako da ga ima g. Topole vedno na očeh, saj zanj največ skrbi sam. V šoli imajo še en velik prazen terarij, ki je v jedilnici šole, kjer se bo tam čez čas naselil Poldi, ko bo dovolj zrastel. Hrup, ki ga povzročajo otroci in drugi, živali ni nikoli motilo, saj je glasnost v meji normale.

Slika 1: Skupinska slika z gospodom Igorjem Topoletom (4. 12. 2013)

2.4.2 OGLED ŽIVALI NA SREDNJI ZDRAVSTVENI ŠOLI CELJE

Na Srednji zdravstveni šoli Celje imamo več vrst živali, ki so v drugem nadstropju, in sicer:

- **RIBE**

Ribe na šoli nama je razkazal gospod Marjan Lipuš 29. 1. 2014, ki tudi skrbi za nje.

V šoli imamo dva akvarija. Oba sta v učilnici drugega nadstropja. V prvem akvariju so tropske ribice - neonke, tigrice, gupiji... So rastlinojede in živijo približno 3 leta. Vodo je treba segrevati ter jo v naprej pripraviti. Ne sme vsebovati klora, saj jim to škoduje.

V drugem akvariju pa živijo zlate ribice. So mesojede in njihova življenjska doba je 5 let. Ne potrebujejo ogrevanja. Hranimo jih dvakrat dnevno, akvarij pa čistimo vsak teden ali vsakih 14 dni.

Akvarij z zlatimi ribicami meri v dolžino 80 cm, v širino 40 cm in v višino 50 cm. V njem je voda, pesek in nekoliko lesa. Akvarij s tropskimi ribami pa meri v dolžino 176 cm, v širino 60 cm in v višino 36 cm. V njem je pesek, kamenje, rastline in filter, ki se menjuje na 2 meseca.

Slika 2: Pogovor z gospodom Marjanom Lipušem o ribah (29. 1. 2014)

- **PALIČNJAKI**

Paličnjaki so na šoli v isti učilnici kot želve, in sicer v drugem nadstropju. Vsak ponedeljek se jim zamenja hrana (sveža robida ali bršljan) in poškropi se jih z destilirano vodo. Hrano je potrebno poškropi vsaj še v sredo in petek. Vse, kar se naredi, si skrbniki zapišejo.

Terarij za paličnjake v dolžino meri 80 cm, v širino 30 cm in v višino 45 cm. V terariju je hrana, torej bršljan ali robida, zemlja in lesene palčke.

Slika 3: Paličnjaki v terariju (6. 3. 2014)

- **HRČEK**

Hrček je v drugem nadstropju v kabinetu biološke učilnice. Zanj skrbi gospa Smilja Pevec. Živi v kletki, ki je dolga 56 cm, široka 28 cm in visoka 33 cm. Kletka je posuta s posebno žagovino, v njej najdemo rov, hišico, skodelico s hrano, stekleničko z vodo, kolo in strgalo z vitamini. Ima tudi posebno kroglo, v katero hrčka zapremo, da se premika naokoli.

Slika 4: Kletka za hrčka (6. 3. 2014)

Slika 5: Hrček v žogi (6. 3. 2014)

- **ŽELVE**

Želve nama je na šoli predstavila gospa Marija Pučnik.

Želvi sta v drugem nadstropju, v biološki učilnici, kjer prebivajo tudi paličnjaki in ribe. V učilnici je postavljen akvaterarij. V njem je voda, segreta do 22°C, debel kos veje in cevka za filtriranje. V dolžino meri 80 cm, v višino 45 cm in v širino 30 cm.

Želvi hranimo trikrat tedensko. Večinoma ju hranimo z briketi. Hrana je v kabinetu II/3. Po hranjenju obvezno sčistimo filter, prekontroliramo, če dela termometer, in opravljeno delo zabeležimo. Akvaterarij se čisti vsakih 14 dni oz. po navodilu laborantke.

2.5 ZAKONODAJA

Nadzor nad živalmi, ki so v šolah in pogoje bivanja ureja Pravilnik o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah, ki ima 19 členov.

7. člen govori o tem, katere vrste v osnovnih in srednjih šolah ni dovoljeno imeti, in sicer:

- živali, katerih dolžina presega 1 meter;
- strupenih vrst živali;
- živali, ki so uvrščene na seznam ogroženih vrst živali Svetovne zveze za varstvo narave (*International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources – IUCN*);
- živali, ki so uvrščene na seznam ogroženih vrst živali v skladu s Pravilnikom o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam.

O bivalnih razmerah pa je napisano v **12. členu**. Bivalne razmere živali v osnovnih in srednjih šolah morajo biti v skladu z Odredbo o bivalnih razmerah in oskrbi živali prostoživečih vrst v ujetništvu. Tip bivališča mora biti prilagojen potrebam posamezne vrste živali.

Velikost bivališča posamezne vrste živali mora biti 2 x večja, kot je določeno v minimalnih pogojih za zagotovitev ustreznih bivalnih razmer in ustrezne nege pri zadrževanju živali prosto živečih vrst v ujetništvu. Če ima šola v lasti vrsto živali, ki so samotarji, mora biti v enem bivališču samo en primerek živali.

Če ima šola v lasti vrsto živali, ki so socialna in družabna, morata biti v enem bivališču vsaj dva primerka živali iste vrste, pri tem pa je pri velikosti bivališča treba upoštevati tudi velikost živali.

Bivalne razmere so opredeljene v **13. členu**. Bivališča za posamezne vrste živali morajo biti v prostorih, kjer stopnja hrupa ne presega 60dB. Zagotovljena mora biti minimalna možnost stika z učenci, drugimi delavci šole in obiskovalci.

Bivališča morajo biti nameščena na način, da je onemogočeno dotikanje in jemanje živali iz njihovih bivališč, razen za potrebe čiščenja in hranjenja živali.

Bivališče mora biti opremljeno tako, da se upošteva naravno okolje posamezne vrste živali. Pri tem je treba zagotoviti uporabo naravnih materialov, primerljivih z materiali v naravnem okolju posamezne vrste živali. Bivališče mora biti opremljeno na način, da stimulativno deluje na posamezno vrsto živali, zato mora po potrebi imeti nameščena plezalna igrala, ki zagotavljajo živali dovolj gibanja.

V osnovni in srednji šoli mora biti za živali zagotovljen poseben zunanji prostor, kjer se lahko živali brez nevarnosti gibljejo. Zunanji prostor mora biti velikosti najmanj 5 m x 5 m in opremljen v skladu z 12. členom tega pravilnika (Živali, 2012).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 VZOREC

Osnova za obdelavo podatkov je bilo 90 spletnih anketnih vprašalnikov, ki so jih preko spletne elektronske pošte reševali ravnatelji/-ce osnovnih in srednjih šol po Sloveniji. Opravili sva tudi 3 intervjuje.

3.2 ČAS RAZISKAVE

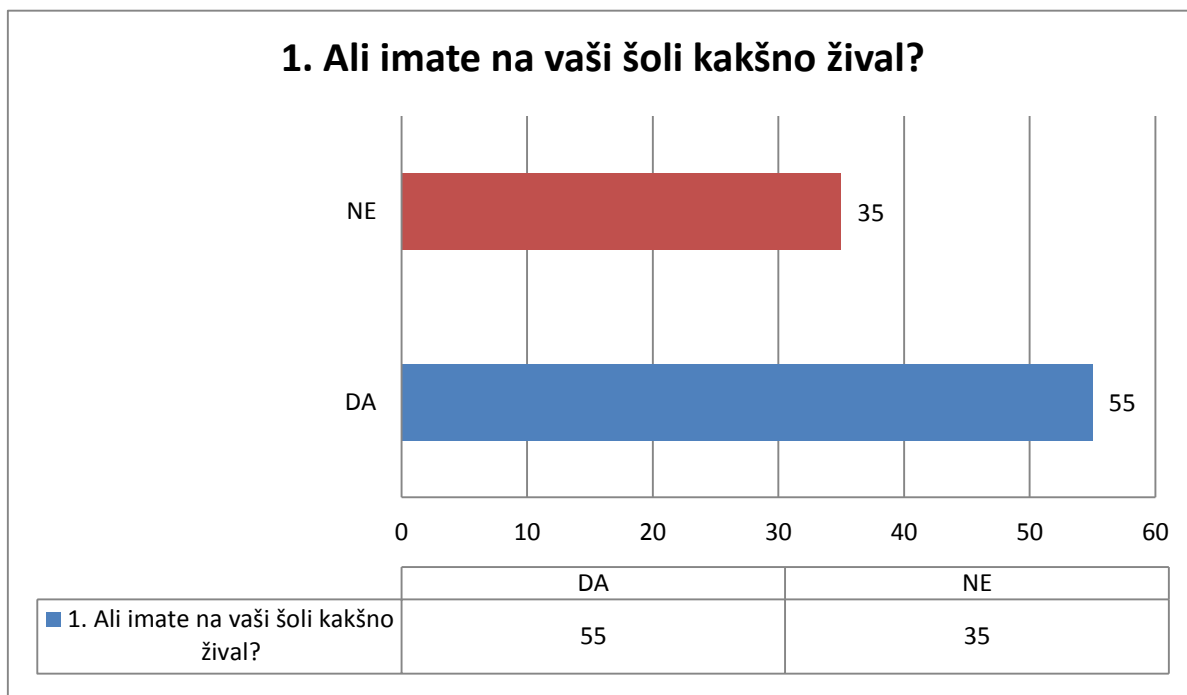
Spletni anketni vprašalnik je bil odprt od 12. 2. 2014 do 22. 2. 2014. Intervjuji pa so bili opravljeni 4. 12. 2013 z ravnateljem II. osnovne šole g. Igorjem Topoletom, 29. 1. 2014 z g. hišnikom Marjanom Lipušem, 5. 3. 2014 z laborantko go. Marijo Pučnik in 6. 3. 2014 z go. biologinjo Smiljo Pevec.

3.3 OBDELAVA PODATKOV

Podatke sva predstavili v številkah ter prikazali v tabelah in grafih. Pomagali sva si z Google Drivom za ustvarjanje anket.

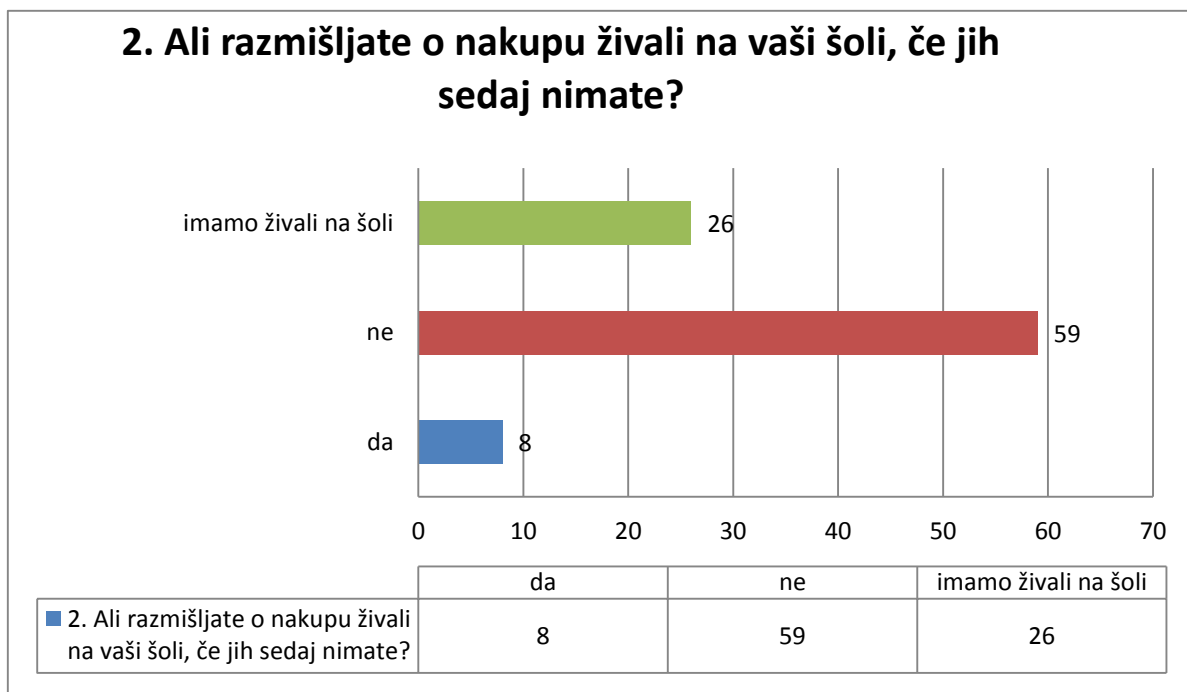
3.4 REZULTATI RAZISKAVE

Na naslednjih straneh so rezultati anketnega vprašalnika za vsako vprašanje posebej.

Graf 1: Ali imate na vaši šoli kakšno žival?

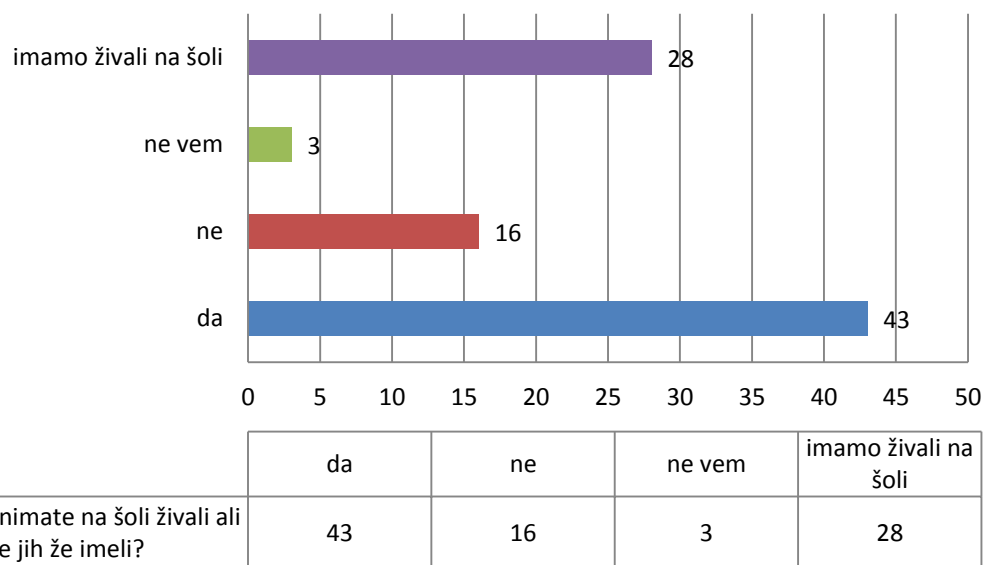
Od 90 sodelujočih osnovnih in srednjih šol imajo živali na 55 šolah.

Graf 2: Ali razmišljate o nakupu živali na vaši šoli, če jih sedaj nimate?

Na osnovnih in srednjih šolah, kjer nimajo živali, takšnih je 59, in vodstvo ne razmišlja o nakupu živali; 8 šol je takšnih, kjer vodstvo razmišlja o nakupu živali.

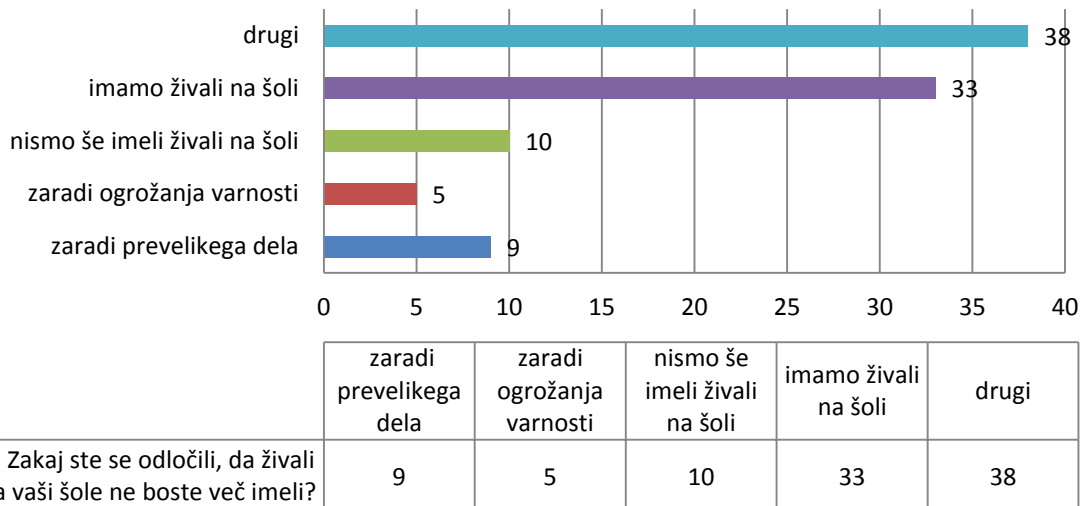
3. Če sedaj nimate na šoli živali ali ste jih že imeli?

Graf 3: Če sedaj nimate na šoli živali ali ste jih že imeli?

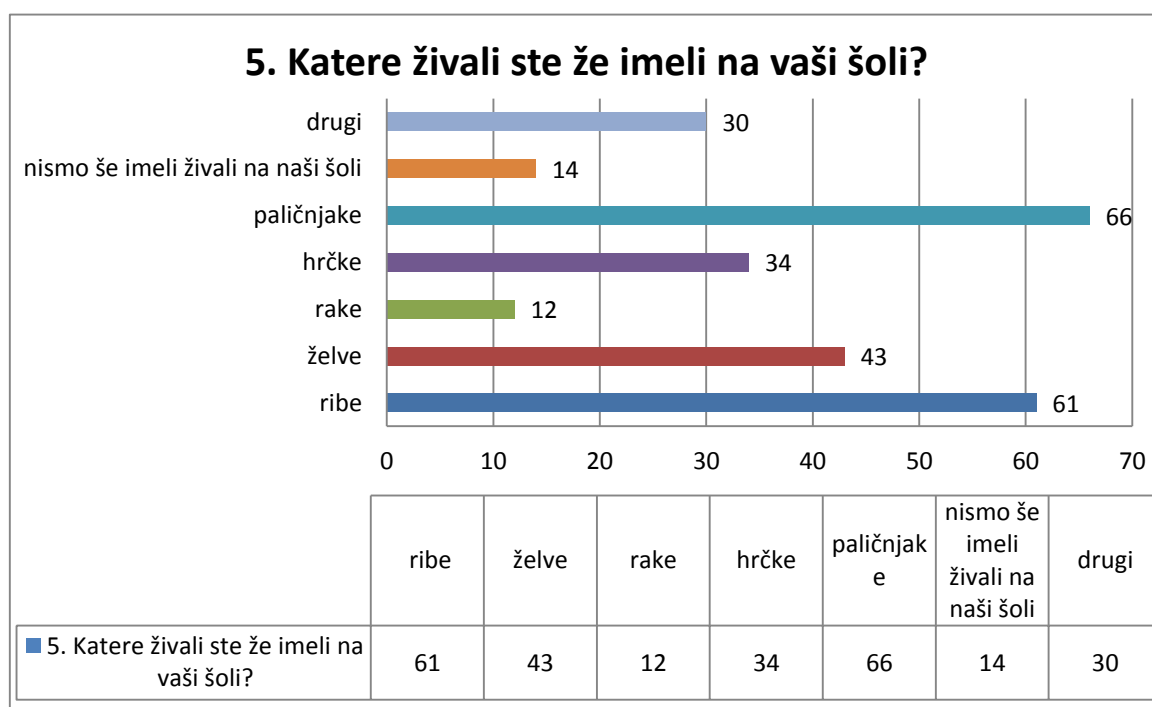
43 vodstev šol je odgovorilo, da so že imeli na njihovi osnovni oz. srednji šoli živali, 3 tega ne vedo, na 16 šolah pa še niso imeli živali.

4. Zakaj ste se odločili, da živali na vaši šole ne boste več imeli?

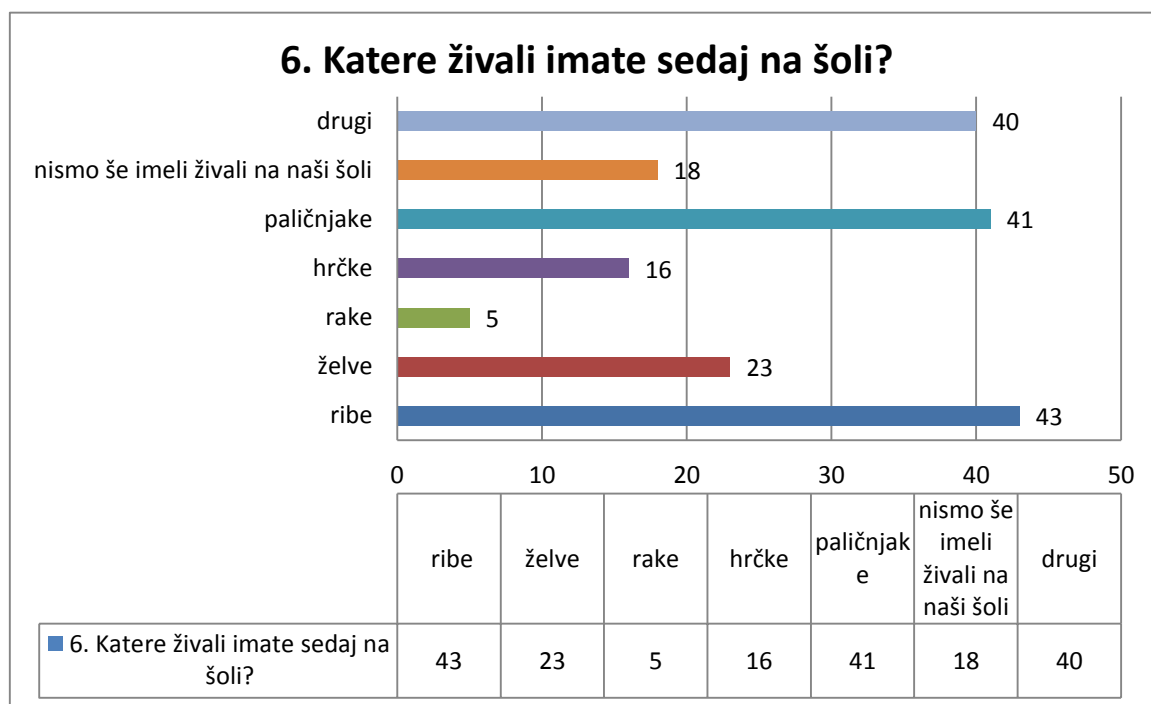
Graf 4: Zakaj ste se odločili, da živali na vaši šoli ne boste več imeli?

Iz grafa lahko razberemo, da je 5 vodstev osnovnih in srednjih šol odgovorilo, da zaradi ogrožanja varnosti, 9 pa zaradi prevelikega dela. Pod drugo so napisali, da je problem letnih počitnic, preveč komplicirani predpisi, ker je bila skrb prepuščena učiteljem in niso prenašali odgovornosti na učence, ni interesa, alergija otrok, vikendi, neustrezni pogoji.

Graf 5: Katere živali ste imeli na vaši šoli?

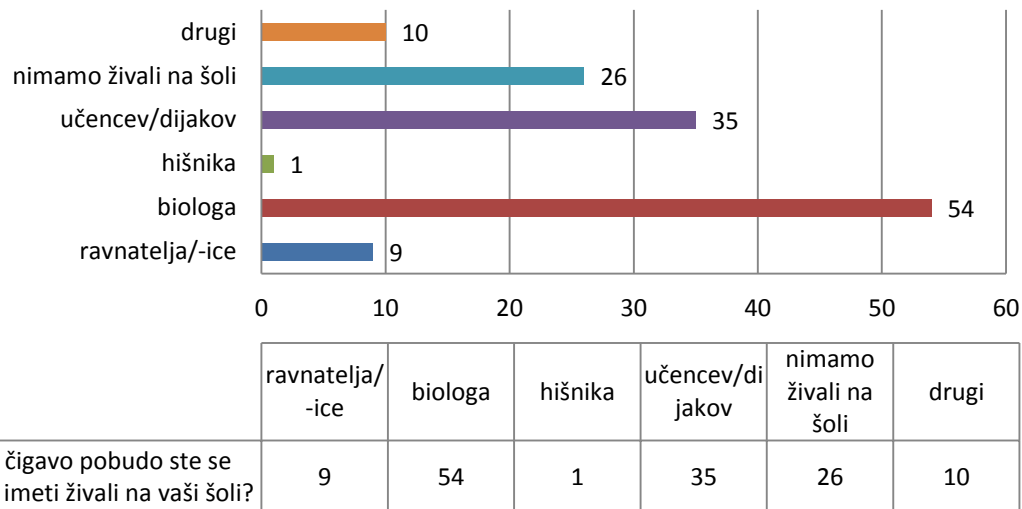
Na tistih osnovnih in srednjih šolah, kjer so že imeli živali, so bili najpogostejši paličnjaki (66 šol), sledijo ribe (61 šol) in želve (43 šol). Nato je 30 ravnateljcev/-ic odgovorilo pod drugo, da so na šoli že bile žabe, pajki, skakač, kače, zeleni legvan, močeradi, morski prašički, plazilci, polže Ahtnike, papige, mokaerje, deguje, kokoši, zajce, miške, agama, podgane, ščurki, mačke, race, pupki, urhi, činčila, prašiči.

Graf 6: Katere živali imate sedaj na šoli?

Sedaj imajo na šolah največ ribe (43 šol), sledijo pa paličnjaki (41 šol), nato sledijo želve (23 šol). Pod drugo je odgovorilo 40 ravnateljcev/-ic šol, da imajo na šolah kače, morske prašičke, polže, papige, psa, skakače, mokaerje, kokoši, podgane, ščurke, činčile, prašiče, deguje, pajke, peteline, živi list, voščeno rego.

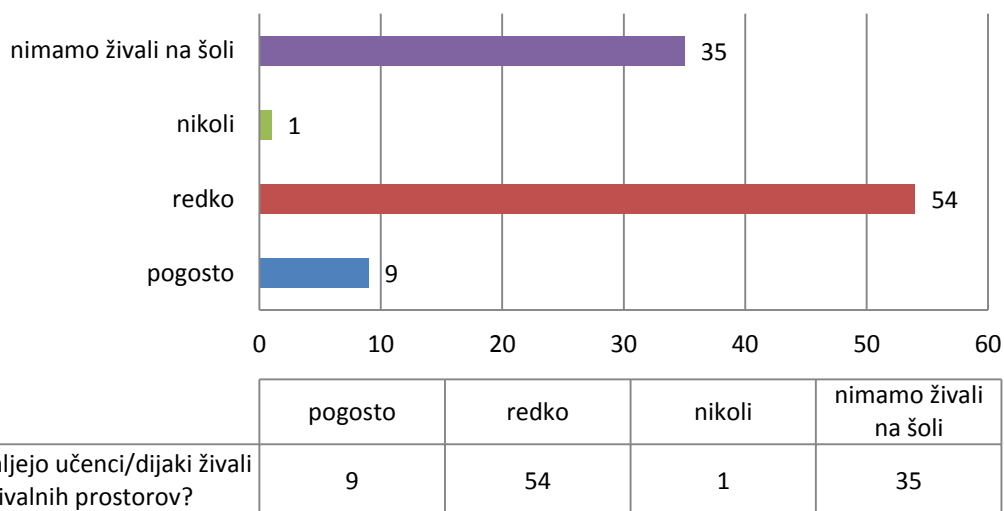
7. Na čigavo pobudo ste se odločili imeti živali na vaši šoli?

Graf 7: Na čigavo pobudo ste se odločili imeti živali na vaši šoli?

Na 54 osnovnih in srednjih šolah je bil biolog tisti, ki je dal pobudo, da imajo živali, na 35 šolah so dali pobudo učenci/dijaki, na 9 šolah je bil to ravnatelj/-ica, in pri 1 šoli je dal pobudo hišnik. 10 šol pa je odgovorilo z drugo, da so pobudo dale učiteljice in laborantke.

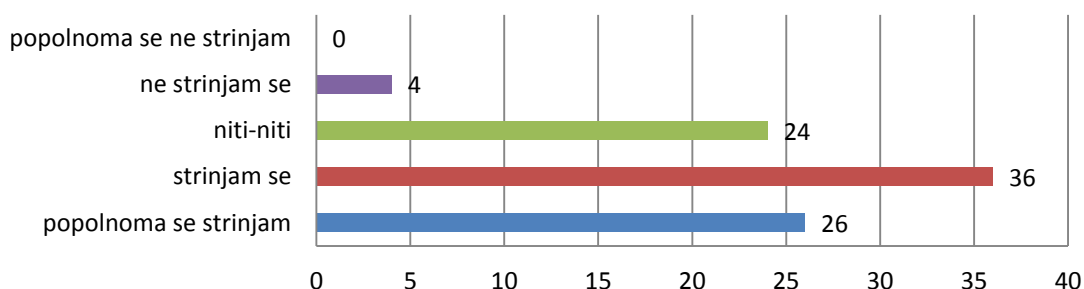
8. Ali jemljejo učenci/dijaki živali iz bivalnih prostorov?

Graf 8: Ali jemljejo učenci/dijaki živali iz bivalnih prostorov?

Na 35 osnovnih in srednjih šolah učenci/dijaki redko jemljejo živali iz njihovih bivalnih prostorov, na 9 šolah pa to počno pogosto.

9. Ali se strinjate s trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov?

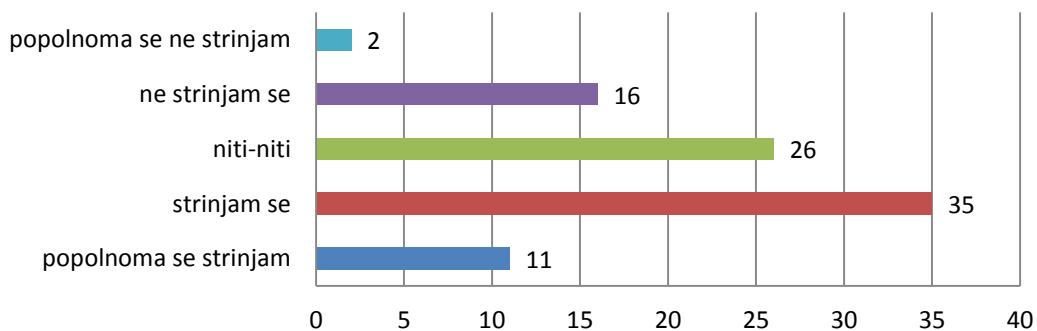

	popolnoma se strinjam	strinjam se	niti-niti	ne strinjam se	popolnoma se ne strinjam
9. Ali se strinjate s trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov?	26	36	24	4	0

Graf 9: Ali se strinjate s trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov?

S trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov se je popolnoma strinjalo 26 ravnateljcev/-ic, najpogostejši odgovor pa je bil, da se strinjajo v 36 primerih. 4 ravnatelji/-ce pa se s to trditvijo ne strinjajo.

10. Ali se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali?

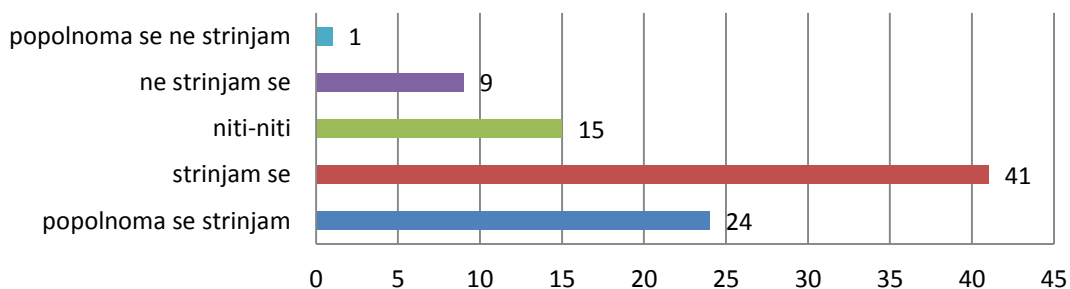

	popolnoma se strinjam	strinjam se	niti-niti	ne strinjam se	popolnoma se ne strinjam
10. Ali se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali?	11	35	26	16	2

Graf 10: Ali se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali?

Na 35 osnovnih in srednjih šolah se ravnatelji/-ce strinjajo s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali, 26 vodstev šol je odgovorilo z niti-niti, na 16 šolah pa se vodstva s to trditvijo ne strinjajo.

11. Ali se strinjate s trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?

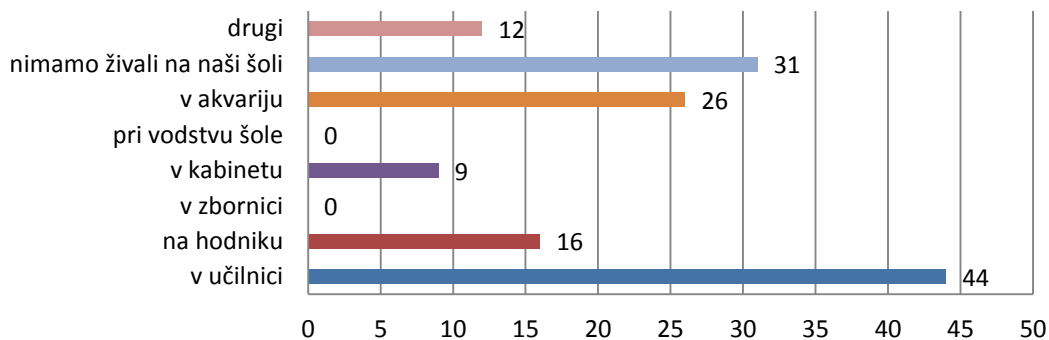
■ 11. Ali se strinjate s trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?

	popolnoma se strinjam	strinjam se	niti-niti	ne strinjam se	popolnoma se ne strinjam
11. Ali se strinjate s trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?	24	41	15	9	1

Graf 11: Ali se strinjate s trditvijo, da živali na naši šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?

S trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali, se je strinjalo 41 ravnatelj/ev/ic, 15 se jih ni moglo opredeliti, s to trditvijo pa se ne strinja 9 ravnatelj/ev/-ic.

12. Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli?

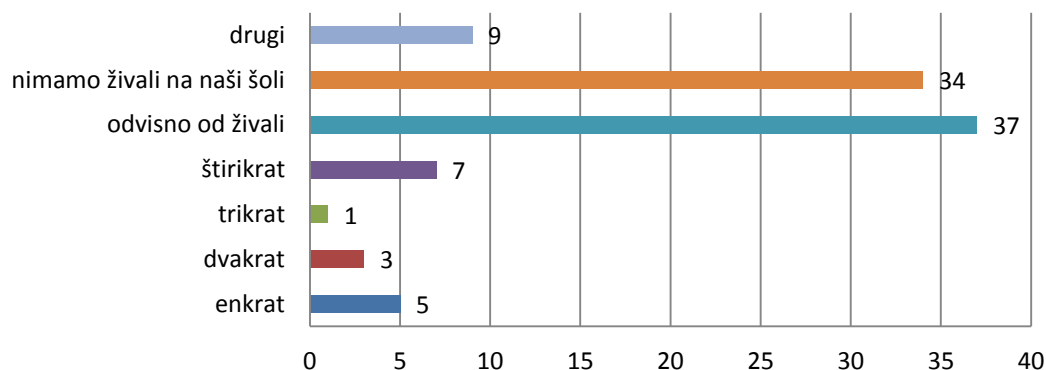
■ 12. Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli?

	v učilnici	na hodniku	v zbornici	v kabinetu	pri vodstvu šole	v akvariju	nimam o živali na naši šoli	drugi
12. Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli?	44	16	0	9	0	26	31	12

Graf 12: Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli?

Tiste osnovne in srednje šole, ki imajo živali, so le-te najpogosteje v učilnici (44 šol), v 16 šolah na hodniku in v 9 šolah v kabinetu. V zbornici in pri vodstvu šole nimajo v nobeni šoli živali. Pod drugo je 11 šol odgovorilo, da je življenjski prostor v avli, v posebnem prostoru, v kurniku, učilnici v naravi in v ribniku.

13. Kolikokrat mesečno čistite bivalne prostore živali?

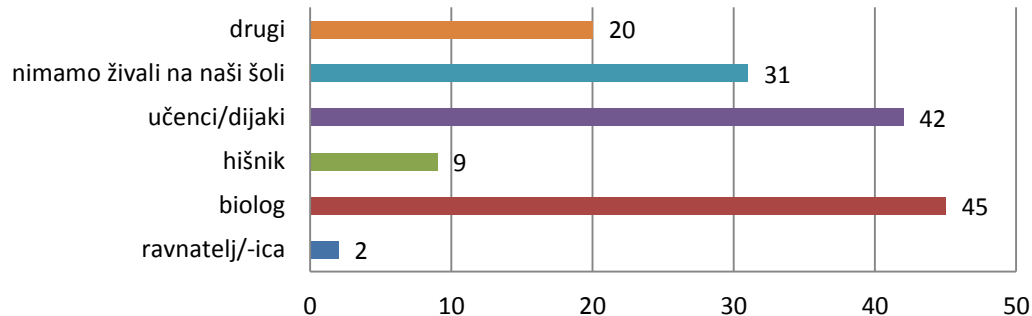

	enkrat	dvakrat	trikrat	štirikrat	odvisno od živali	nimamo živali na naši šoli	drugi
■ 13. Kolikokrat mesečno čistite bivalne prostore živali?	5	3	1	7	37	34	9

Graf 13: Kolikokrat mesečno čistite bivalne prostore živali?

Na 37 osnovnih in srednjih šolah odgovarjajo, da je čiščenje bivalnih prostorov odvisno od živali, na 7 šolah jih čistijo štirikrat mesečno, na 5 šolah enkrat mesečno. Pod drugo je 9 šol odgovorilo, da ne vedo in da bivalni prostor čistijo štirikrat tedensko.

14. Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli?

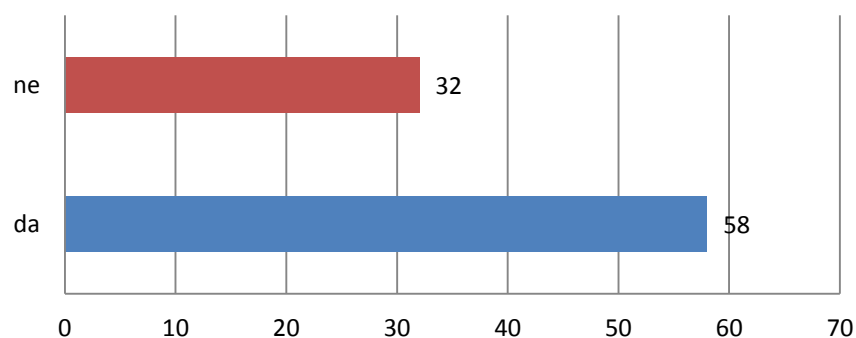
■ 14. Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli?

ravnatelj/-ica	biolog	hišnik	učenci/dijaki	nimamo živali na naši šoli	drugi
2	45	9	42	31	20

Graf 14: Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli?

Največ (45) ravnateljev/-ic je odgovorilo, da za čiščenje in hranjenje skrbijo biologi, na 42 šolah to delo opravljajo učenci/dijaki, na 9 šolah pa je to delo hišnika. Pod drugo je odgovorilo 20 šol, da za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali skrbijo učitelji, snažilke in laborantke.

15. Ali ste seznanjeni s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah?

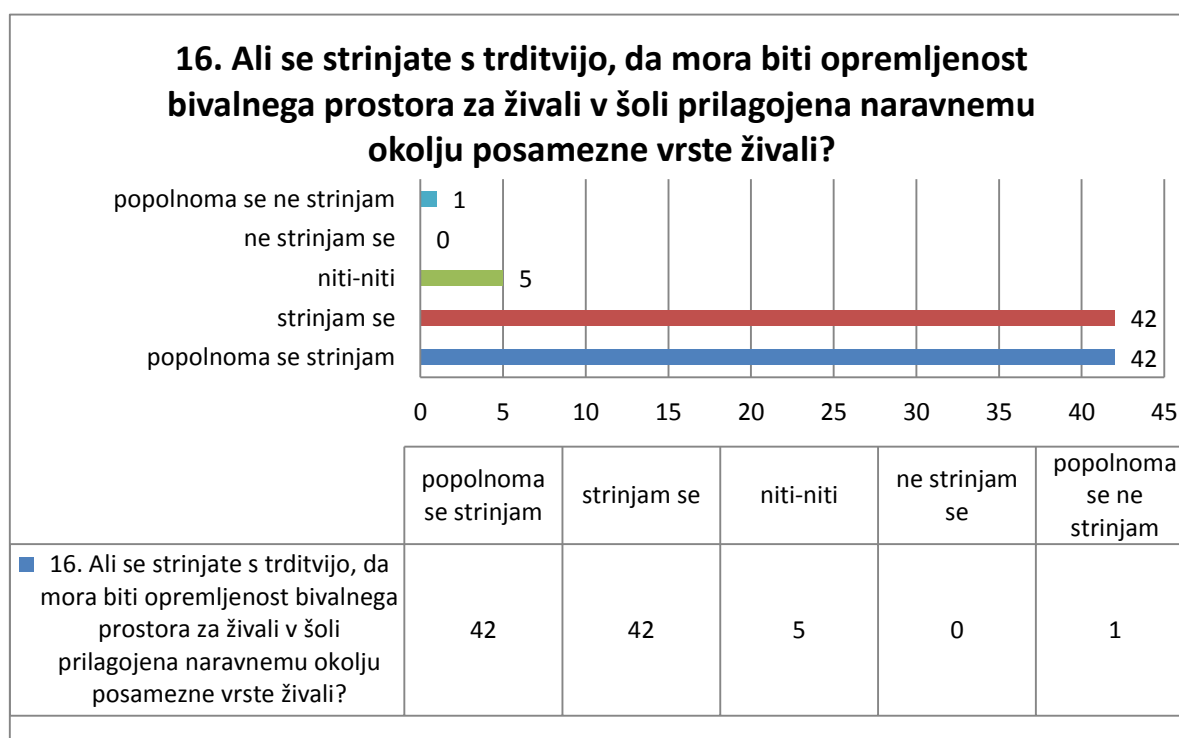

■ 15. Ali ste seznanjeni s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah?

da	ne
58	32

Graf 15: Ali ste seznanjeni s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah?

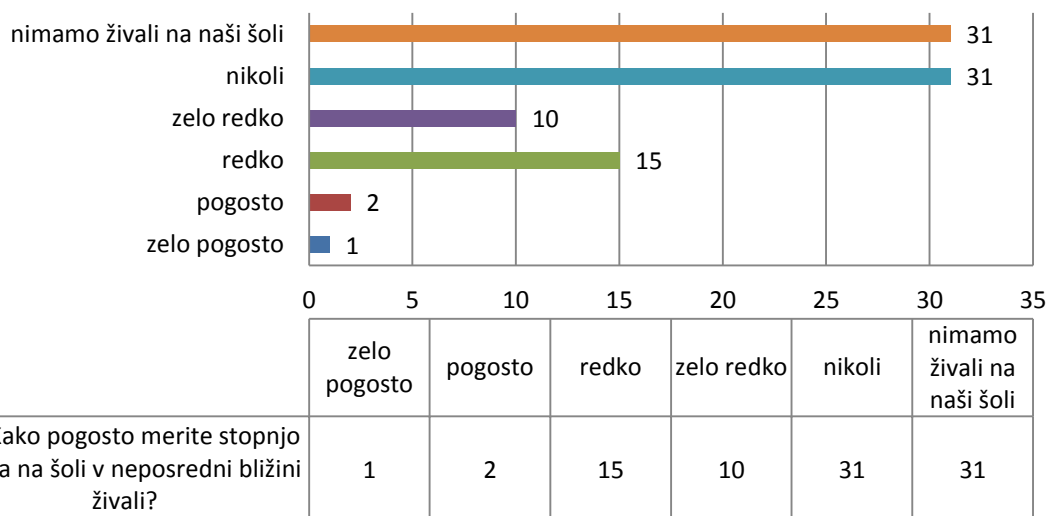
Na večini (58) osnovnih in srednjih šol so vodstva seznanjena s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah.

Graf 16: Ali se strinjate s trditvijo, da mora biti opremljenost bivalnega prostora za živali v šoli prilagojena naravnemu okolju posamezne vrste živali?

Na 42 osnovnih in srednjih šolah se vodstva popolnoma strinjajo in prav tako na 42 šolah se strinjajo, da mora biti opremljenost bivalnega prostora za živali v šoli prilagojena naravnemu okolju posamezne vrste živali. S tem se popolnoma ne strinja 1 ravnatelj/-ica.

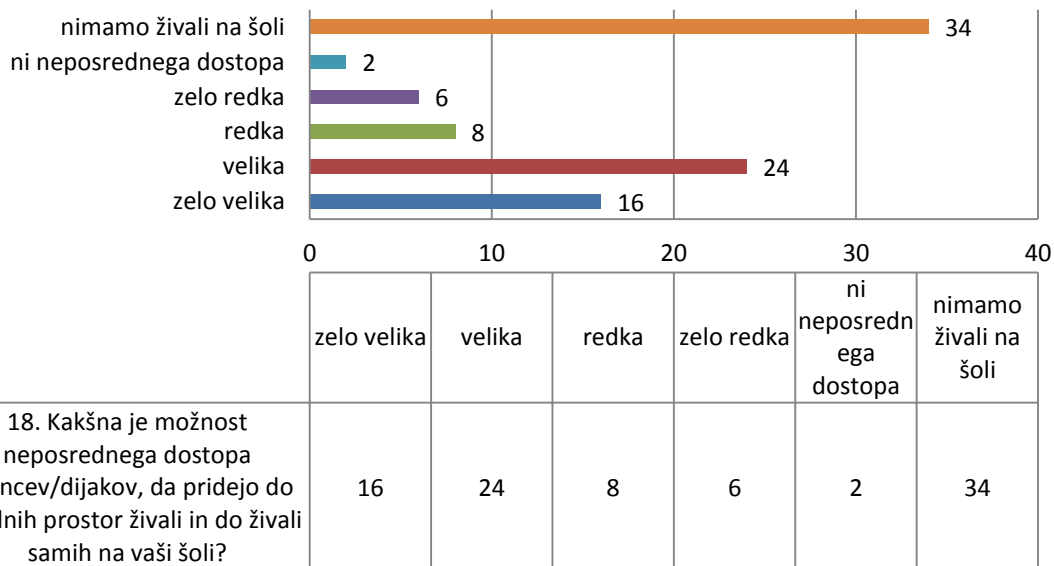
17. Kako pogosto merite stopnjo hrupa na šoli v neposredni bližini živali?

Graf 17: Kako pogosto merite stopnjo hrupa na šoli v neposredni bližini živali?

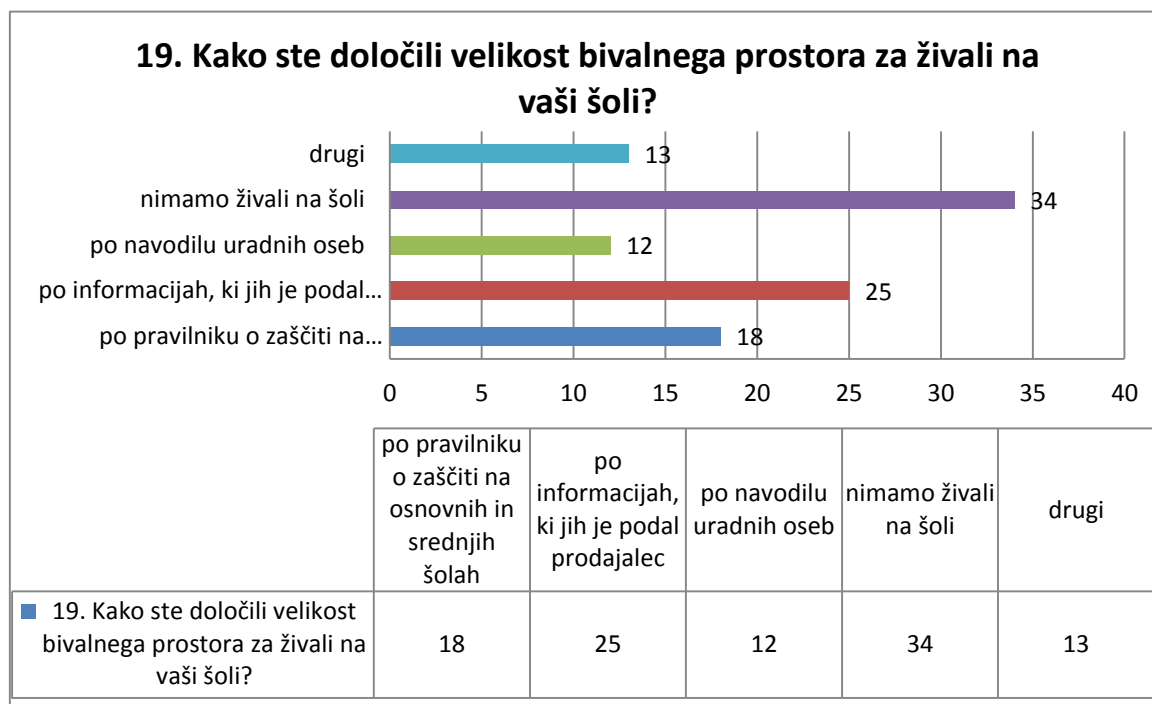
Stopnjo hrupa na osnovnih in srednjih šolah v neposredni bližini živali nikoli ne merijo na 31 šolah, redko na 15, zelo pogosto pa samo na 1 šoli.

18. Kakšna je možnost neposrednega dostopa učencev/dijakov, da pridejo do bivalnih prostor živali in do živali samih na vaši šoli?

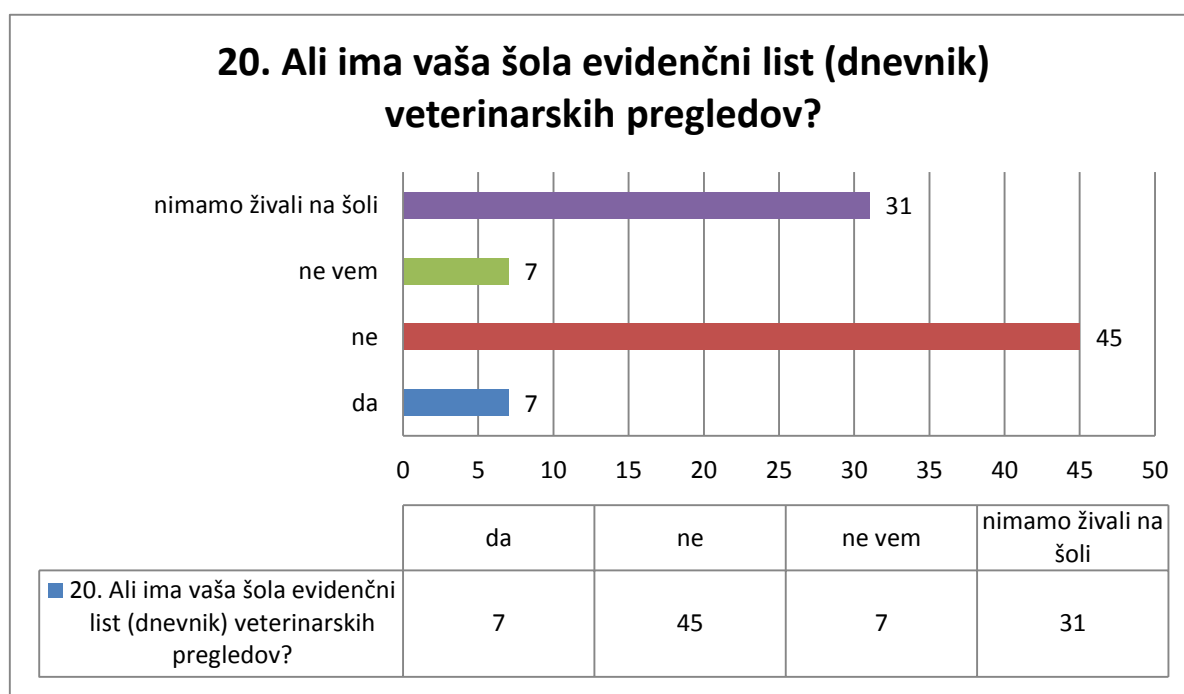
Graf 18: Kakšna je možnost neposrednega dostopa učencev/dijakov, da pridejo do bivalnih prostorov živali in do živalih samih na vaši šoli?

Na osnovnih in srednjih šolah, kjer imajo živali, imajo učenci/dijaki na 24 šolah veliko možnost neposrednega dostopa do živali, nato 16 pa možnost zelo velikega dostopa. Samo na 2 šolah učenci/dijaki nimajo neposrednega dostopa do živali.

Graf 19: Kako ste določili velikost bivalnega prostora za živali na vaši šoli?

Velikost bivalnega prostora so na osnovnih in srednjih šolah določili najpogosteje (25 šol) po informacijah, ki jih je podal prodajalec, na 18 šolah pa po Pravilniku o zaščiti živali v osnovni in srednji šoli. Pod drugo se je odločilo 13 šol, in sicer, da je učitelj določil, da ga niso določili in po presoji biologa.

Graf 20: Ali ima vaša šola evidenčni list (dnevnik) veterinarskih pregledov?

Od osnovnih in srednjih šol, ki imajo živali na šoli, 45 šol nima lista veterinarskih pregledov, samo na 7 šolah le-tega imajo.

3.4. INTERVJUJI

V nadaljevanju sledijo intervjuji, ki so bili opravljeni z namenom, da se поблиžje spoznajo živali in kdo ter kako z njimi upravlja.

3.4.1. INTERVJU Z GOSPODOM IGORJEM TOPOLETOM

Intervju z ravnateljem II. OŠ v Celju, gospodom Igorjem Topoletom je bil opravljen 4. 12. 2014 z namenom, da nama predstavi živali, ki so oz. živijo v njihovi šoli.

1. Katere živali imate v šoli in katere ste že imeli?

V prvem in drugem razredu imajo hrčka, zanj skrbijo otroci. Imamo tudi kraljevega pitona in dva akvarija. Včasih smo pa imeli še zelenega legvana.

2. Kakšno mnenje imate o živalih v šolah?

Imam pozitivno mnenje. Marsikje otroci doma ne morejo imeti živali zaradi različnih pogojev. Mi jim zato damo možnost, da lahko skrbijo za živali, jo negujejo, čutijo neko odgovornost in je ne zlorablajo. Vsakemu damo priložnost, da prime žival in se znebi strahu pred njo.

3. Ali živali kaj pripomorejo pri poučevanju?

Da, živali pripomorejo pri poučevanju otrok. Pomagajo nam tudi tako, da nas umirijo.

Slika 6: Kraljevi piton, Poldi (4. 12. 2014)

4. Katera žival vam je najljubša?

Najljubša žival mi je piton. Pred kratkim smo ga dobili in mi je že zelo prirasel k srcu.

5. Kdo vse skrbi za živali in za njihove bivalne prostore?

Za živali skrbimo skoraj vsi. Za hrčke in ribice skrbijo otroci ter učiteljice, za pitona pa ponavadi jaz. Skrbim, da ima dovolj vlage, dosti visoko temperaturo in hrano.

6. Koliko dela in časa vlagate v čistočo prostora?

Ne vzame mi veliko časa. Prehranjuje se na 10 do 14 dni. Poje eno miško za obrok in se vsakih 14 dni iztrebi. Se pa trudim, da sem vsak dan, vsaj eno uro časa z njim.

7. Vam je že katera žival zaradi neustreznih pogojev poginila?

Odkar sem na tej šoli ne.

8. Vam urejanje prostora povzroča kakšno denarno težavo?

Osebnostno ne, vsako stvar, akvarij, terarij... je osnovno sredstvo, ki ga je kupila šola. Na mesec za hrano pri pitonu porabimo približno 3 evre.

9. Kakšen terarij ima vaš piton?

Sedaj, ko je še manjši, živi v manjšem terariju. Njegova polna velikost bo 1.5 metra in bo živel še 15 - 20 let. Kmalu ga bomo prestavili v večji terarij z dovolj hrane, z naravnimi rastlinami, ustrezno vlago, posebno lučko u UV žarki...

Slika 7: Terarij pitona (4. 12. 2014)

3.4.2. INTERVJU Z GOSPO SMILJO PEVEC

Naslednji intervju, ki smo ga izvedle je bil z gospo profesorico Smiljo Pevec, ki nam je zaupala, kako skrbi za hrčka. Intervju je bil izveden 6. 3. 2014 v kabinetu za biologijo.

1. Za katere živali skrbite na šoli in kje je njihov bivalni prostor?

Skrbim za hrčka, kletko ima v kabinetu.

2. Koliko je hrček star?

Hrček, ki ga imamo, je star pol leta.

3. Ali vam živali, v tem primeru hrčki, pomagajo pri poučevanju?

V razredu v bistvu ne. Dijaki jih lahko vidijo, ko jih prinesem kdaj v razred. Hrčki so nočne živali in jih dnevni hrup v učilnici moti.

4. Ali še kdo drug skrbi za hrčke?

Za hrčka občasno skrbi tudi laborantka ga. Marija Pučnik.

Slika 8: Skupinska slika z gospo Smiljo Pevec (6. 3. 2014)

5. Koliko dela in časa porabite za čistočo kletke?

Vsak dan tedensko očistim. Večkrat na dan mu je potrebno kletko obrisati tam, kjer ima stranišče. Predvsem urin ima močan vonj. Enkrat na teden mu kletko v celoti čistim. Umije se jo s toplo vodo in zamenja stelja.

6. Koliko denarja porabite za hrano na mesec?

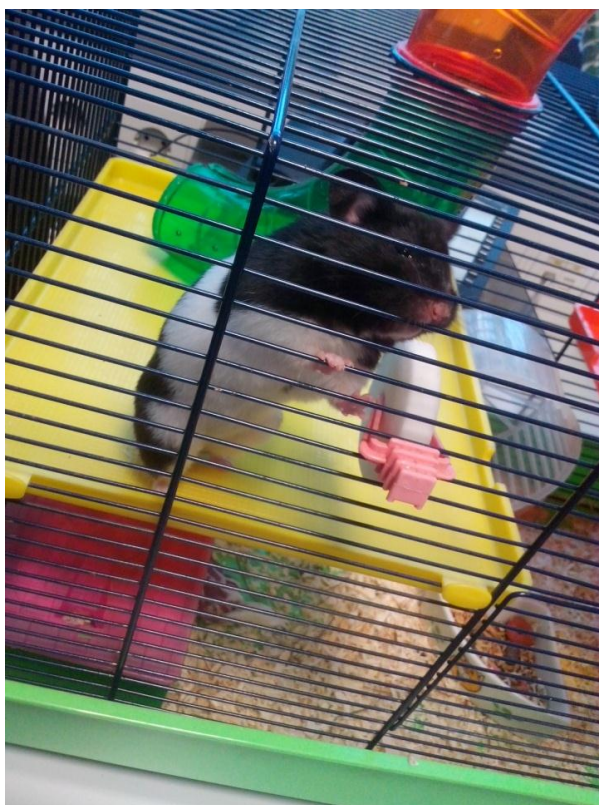
Težko določim. Kupljeno hrano ima za nekaj mesecev in stane približno 6 evrov. Priboljške kot so zelenjava, sadje, rozine, kosmiči, lešniki, prepečenec, sir so v majhnih koščkih oz količinah, ki jih prinesem od doma, in jih je težko ovrednotiti.

7. Pa vam je že kdaj kak hrček umrl zaradi neustreznih pogojev?

Ne, vedno naravne smrti zaradi starosti ali pa zaradi bolezni.

8. Koliko pa je velika kletka?

Dovolj je velika, ima dve nadstropji. Poleg tega ima votlo kroglo, v kateri vsak dan hodi po prostoru.

Slika 9: Hrček (6. 3. 2014)

Slika 10: Hranjenje hrčka (6. 3. 2014)

3.4.3 INTERVJU Z GOSPO MARIJO PUČNIK

Intervju z laborantko gospo Marijo Pučnik je bil izveden 5. 6. 2014 z namenom ugotoviti, kako je potrebno skrbeti za paličnjake in želve.

1. Za katere živali skrbite?

Sem skrbnica paličnjakov in dveh želv, rumenovratk.

2. Bi lahko opisali delo s paličnjaki in želvami? S čim se prehranjujejo, kako skrbite za njih?

Paličnjaki so žuželke iz skupine ravnokrilcev (Ortoptera). Večina jih živi v tropskih krajih, nekatere vrste pa tudi drugod. Njihova prilagojenost je zelo zanimiva. Z obliko, barvo in vedenjem posnemajo vejice. Mladi paličnjaki so zeleni, odrasle živali pa rjave barve. Ure dolgo lahko paličnjaki z nogami ob telesu otrpli visijo na rastlinju ali ležijo na tleh. Včasih se zibajo levo in desno kot vejice, ki jih maje veter. Ko začutijo nevarnost, lahko brez zibanja hitro stečejo. Paličnjaki so aktivni ponoči, čez dan večinoma mirujejo. Prevladujejo samice, ki se razmnožujejo z neoplojenimi jajčeci. Manjši in drobnejši samci se razvijejo občasno, nakar jih spet več generacij ni opaziti.

Gojimo indijskega paličnjaka (*Carausius morosus*), ki je za gojitev nezahteven. Samica odloži v svojem enoletnem življenju 300 do 400 jajčec. V 1,5-2 mesecih se pri sobni temperaturi, v hladnejšem prostoru pa v 4-5 mesecih, izležejo mladiči, ki odrastejo po petih levitvah. Spolno zreli paličnjaki imajo rdeče obarvano notranjo stran sprednjega para nog. Zelo radi jedo sveži bršljan. Pri tem je potrebno skrbeti, da je bršljan ustrezno navlažen. Tako bršljan orosimo z destilirano vodo. Imamo vedno veliko podmladka.

Čeprav so želve rumenovratke lahko dostopne in splošno razširjene, je informacij o tem, kako pravilno skrbeti zanje razmeroma malo. Želve rumenovratke potrebujejo ustrezno veliko terarij. Če želimo, da bo rumenovratka živela srečno, zdravo in dolgo življenje, moramo zagotoviti prostoren akvaterarij, ustrezno ogrevanje, z varnim akvarijskim grelcem, ustrezno prehrano, ustrezno kakovost vode in veliko ljubezni in spoštovanja do živali. Rade jedo brikete, solato, vitaminske dodatke ... Potrebno je redno čistiti filter, akvarij. Tako, da je kar precej dela, ki ga z veseljem opravi.

Če mi le čas dopušča, se rada z njimi »pogovarjam«. So dobre poslušalke. V času dopusta jih vzamem domov, želve in paličnjake. Moja družina je zelo vesela teh počitnikarjev.

3. Ali želve uporabljate tudi med poukom?

Med poukom, če seveda čas dopušča, se želvi radi sprehodita po učilnici. Dijaki so zelo navdušeni. Na svoj račun pridejo še posebej tisti, ki nimajo možnosti, da bi imeli kakršnokoli žival doma. Paličnjaki se radi sprehodijo po mizi, roki ...Dijaki opazujejo obnašanje, gibanje ...živali. Stik z živaljo zelo pomirja oz. blagodejno deluje na dijake. So pa tudi redki posamezniki, ki rajši opazujejo živali od daleč. Če imamo na šoli goste, obiskovalce, jim z veseljem pokažemo naš mini živalski vrt. Vedno so zelo navdušeni.

4. Koliko pa sta stari ti dve želvici?

Okrog 5 let.

5. Je že kdaj kakšna žival umrla zaradi neustreznih pogojev?

Ne. Smo humani in se zelo trudimo, da bi imeli naši ljubljenci čimboljše pogoje za življenje.

6. Koliko denarja pa gre za čistočo in hrano? Je to velik strošek?

Ne. Hrano za paličnjake prinašam iz narave – bršljan. Strošek so briketi, vitamini za želve. Za čiščenje pa je potrebna samo volja, brez denarja.

7. Samo vi hranite živali ali še kdo drug?

Včasih mi pomagajo dijaki, sodelavka.

Slika 11: Želvi v akvaterariju (6. 3. 2014)

3.5 PRIMERJAVA REZULTATOV IN RAZPRAVA

Živali nas spremljajo na vsakem koraku in so naše spremljevalke vse življenje. Če pomislimo kako bi živeli brez domačih živali ali hišnih ljubljencev ali tistih živali, ki so npr. opravevalci rastlin, lahko vidimo, da so za človeka zelo pomembne.

V literaturi najdemo Kellertovo tipologijo odnosa do živali, ki odnos do živali deli na humanističen, moralističen, koristolovski, negativističen, gospodujoč, naturalističen in ekologiški tip, pri čemer je med mladostniki najbolj pogost humanističen odnos (Tomažič, 2008, str. 51).

Rezultati raziskave so pokazali, da je od 90 sodelujočih šol 55 takšnih, v katerih živijo živali. Večina (59) ravnatelj/-ic ne razmišlja o nakupu živali. V tistih šolah, v katerih so že bile v preteklosti živali, pa je 9 ravnatelj/-ic odgovorilo, da jih nimajo več zaradi tega, ker je bilo z njimi preveliko dela. Pod drugo pa so anketirani napisali, da ni bilo več zanimanja za njih, zaradi neustreznih pogojev, problem pa so tudi vikendi, ker se določene živali vsakodnevno prehranjujejo in bi moral nekdo tudi med vikendom hoditi v šolo.

Na šolah so bile in so še vedno različne živali. Tako imamo poleg paličnjakov, ki jih je največ (na 66 šolah) po šolah in rib (na 61 šolah), malo manj običajne živali, kot so močeradi, žabe, plazilci, polži, race, podgane in druge. Največ šol ima ribe (43 šol), sledijo paličnjaki (41 šol) in želve (23 šol).

Biologi so bili na 54 šolah pobudniki za nakup živali, na 35 šolah pa so bili pobudniki učenci/dijaki.

Življenjski prostor živali je najpogostejše (v 44 šolah) v učilnici, v 26 šolah v akvariju, v 16 šolah na hodniku. Ker je življenjski prostor živali na mestih, kjer lahko učenci/dijaki pridejo v stik s prostorom, so na 54 šolah odgovorili, da redko učenci/dijaki jemljejo živali iz bivalnih prostorov, na 9 šolah pa pogosto. Po pogovoru z ravnateljem g. Igorjem Topoletom, kjer imajo med drugim tudi Kraljevega pitona, nam je povedal, da vsakemu učencu omogočijo stik z živaljo, da se tako znebi strahu pred njo. Gospa Marija Pučnik pa pravi, da dijakom dajejo velikokrat možnost rokovanja z želvami. Za paličnjake pa meni, da je to težje, ker imajo ljudje predsodke pred pajki in jih paličnjaki zelo spominjajo na njih. Pravilnik o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah pa v 13. členu pravi, da mora biti zagotovljena minimalna možnost stika z učenci, drugimi delavci šole in obiskovalci. Na 24 šolah je možnost dostopa do živali velika, na 16 pa zelo velika.

S trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov, se je strinjalo 36 ravnatelj/-ic, popolnoma strinjalo pa 26 ravnatelj/-ic. Takega mišljenja je tudi g. Topole.

S trditvijo, da je šola primeren kraj za živali, se strinja 35 ravnatelj/-ic, popolnoma strinja pa 11 ravnatelj/-ic, 18 ravnatelj/-ic pa se s to trditvijo ne strinja ali pa se popolnoma ne strinja. Raziskava (Živali na osnovnih in srednjih šolah, 2012, str. 20), ki je bila izvedena na 4 osnovnih šolah v Mariboru, je pokazala, da se večina učiteljev strinja s to trditvijo, učenci na omenjenih šolah pa so nasprotnega mišljenja.

Večina (41) sodelujočih učiteljev se strinja s trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali. S to trditvijo pa se ne strinja 9 ravnatelj/ev/-ic.

Življenjski prostor živali je najpogostejše (na 44 šolah) v učilnici, na 26 šolah v akvariju in na 16 šolah na hodniku. Nihče od ravnatelj/ev/-ic pa nima nobene živali v svojem prostoru. Iz terenskega dela in intervjuja pa sva izvedeli, da na II. OŠ Celje imajo kraljevega pitona, ki je v pisarni ravnatelja, za katerega tudi sam skrbi.

Bivalne prostore živali na šolah je potrebno tudi očistiti. Najpogostejše to delo opravljajo biologi (na 45 šolah), sledijo pa učenci/dijaki (na 42 šolah). Za živali na šolah skrbijo tudi čistilke, laborantke in učitelji. Pogostost čiščenja njihovih bivalnih prostorov je odvisnost od tega, za katero žival gre.

S pravilnikom o zaščiti živali na osnovnih in srednjih šolah je seznanjenih večina (55) ravnatelj/ev/-ic osnovnih in srednjih šol. Ta pravilnik določa minimalne pogoje za zaščito živali v osnovnih in srednjih šolah in v 4 členu govori, da mora osnovna ali srednja šola kot lastnica živali določiti skrbnika živali.

42 sodelujočih ravnatelj/ev/-ic se strinja s trditvijo, da mora biti opremljenost bivalnega prostora za živali v šoli prilagojena naravnemu okolju posamezne vrste živali, 42 pa se s to trditvijo popolnoma strinja. O bivalnih razmerah govorita 12. in 13. člen Pravilnika, ki pravi, da mora biti bivališče opremljeno tako, da se upošteva naravno okolje posamezne vrste živali.

Pravilnik v 13. členu pravi, da morajo biti bivališča za posamezne vrste živali v prostorih, kjer stopnja hrupa ne presega 60 dB. Na 31 šolah stopnje hrupa ne merijo nikoli, na 10 zelo redko in na 15 redko, pogosto in zelo pogosto merijo hrup na 3 šolah.

Velikost bivalnega prostora za živali na osnovnih in srednjih šolah so najpogostejše (na 25 šolah) določili po informacijah, ki jih je podal prodajalec, na 18 pa po Pravilniku. Pravilnik v 12. členu določa, da mora biti velikost bivalnega prostora dvakrat večja, kot je določeno v minimalnih pogojih za zagotovitev ustreznih bivalnih razmer in ustrezne nege pri zadrževanju živali prosto živečih vrst v ujetništvu.

V 17. členu Pravilnika je določeno, da mora šola kot lastnica voditi dnevnik veterinarskih pregledov. Večina (45 šol) sodelujočih ravnatelj/ev/-ic je odgovorilo, da šola nima evidenčnega lista, 7 pa tega ne ve.

4 ZAKLJUČNI DEL

4.1 UGOTOVITVE

V nadaljevanju raziskovalne naloge sledi analiza hipotez na osnovi anketnega vprašalnika.

Hipoteza 1: Več kot polovica osnovnih in srednjih šol ima živali na šoli.

Hipoteza se nanaša na prvo vprašanje v anketnem vprašalniku, ki se glasi: Ali imate na šoli kakšno žival. Od sodelujočih 90 osnovnih in srednjih šol so ravnatelji/-ce v 55 odgovorili, da imajo na njihovi šoli žival, zato je **prva hipoteza potrjena**.

Hipoteza 2: Več kot polovica ravnateljev/-ic meni, da je šola primeren kraj za živali.

Hipoteza se nanaša na deseto vprašanje v anketnem vprašalniku, ki se glasi, če se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali. 35 ravnateljev/-ic se s to trditvijo strinja, 11 pa se jih popolnoma strinja, skupaj se jih strinja 46 od 90 sodelujočih, zato je **druga hipoteza potrjena**.

Hipoteza 3: Najpogosteje so bivalni prostori za živali v osnovnih in srednjih šolah v učilnicah.

Hipoteza se nanaša na dvanajsto vprašanje iz anketnega vprašalnika, ki se glasi, kje je življenjski prostor živali na vaši šoli. Da je bivalni prostor v učilnici, je odgovorilo 44 ravnateljev/-ic. Ker je bil to najpogostejši odgovor, je **tretja hipoteza potrjena**.

Hipoteza 4: Na več kot polovici osnovnih in srednjih šol, ki imajo živali, zanje najpogosteje skrbijo biologi.

Hipoteza se nanaša na štirinajsto vprašanje iz anketnega vprašalnika, ki se glasi: Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli. Najpogosteje, tj. 45 ravnateljev/-ic je odgovorilo, da za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na šoli skrbi biolog, zato je **četrt hipoteza potrjena**.

Hipoteza 5: Velikost bivalnega prostora za živali na osnovnih in srednjih šolah so najpogosteje določili po Pravilniku o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah.

Hipoteza se nanaša na devetnajsto vprašanje, ki se glasi, kako so določili velikost bivalnega prostora za živali na šoli. Za največ (25) odgovorov so ravnatelji/-ce odločili po informacijah, ki so jih dobili od prodajalca, po Pravilniku o zaščiti živali na osnovnih in srednjih šolah pa je bilo 18 odgovorov. Ker je bilo največ odgovorov, da so se za velikost bivalnega prostora odločili po navodilih prodajalca, **peta hipoteza ni potrjena**.

4.2 ZAKLJUČEK

Za zaključek bi povedali še enkrat, kako pomemben je bivalni prostor za živali in njihovo počutje na šoli. Živali nas spremljajo na vsakem koraku in so za nas izredno pomembne, saj so del našega okolja. Preseneča naju, da veliko šol nima ali še nikoli niso imele živali. Meniva, da so živali v šolah pomembne, saj so zanimive in z njimi premagujemo strah do njih.

Na šolah so živali tudi zato, da jih učenci lahko opazujejo in se o njih učijo. Veliko šol ima v lasti živali, vendar pa ni nikjer dokumentirano, katere šole so to, koliko in katere živali imajo in v kakšnih pogojih te živali živijo. Nikjer ni zapisano, kako velike kletke imajo živali na posameznih šolah, niti v katerem predelu na šoli morajo biti bivališča, da živali niso izpostavljene prevelikemu hrupu in vrvežu.

Po pogovoru sva ugotovili, da ne obstaja nobena vrsta zunanje kontrole. Za prijetno in zdravo bivanje živali bi morali poskrbeti za dovolj sončne svetlobe, hrane in vode. Vsega tega ni možno spremljati, saj ti podatki niso nikjer zbrani, zato sva se odločili, da narediva to raziskovalno nalogo. Da bi izboljšali bivanje živali na šolah, bi se lahko učenci, učitelji, profesorji in drugi bolj poglobili v njihove življenjske potrebe. Predlagava, da bi se na šolah izvajale meritve hrupa v neposredni bližini življenjskega prostora živali.

S to raziskovalno nalogo sva se zelo veliko naučili, precej o določenih živalih in spoznali v kakšnih pogojih živijo.

5 VIRI IN LITERATURA

Alfred E. B. *Velika knjiga o živalih*. Cankarjeva založba. Ljubljana, 1986, str. 378, 379.

Fritzsche, P. *Hrčki*. Mladinska knjiga. Ljubljana 2007, str. 12, 18-21.

Gutjahr, A. *Akvarijske ribe*. Mladinska knjiga. Ljubljana, 2007, str. 9-12.

<http://www2.arnes.si/~osljhism1s/zivp.htm> (1. 3. 2014).

http://www.zootic.si/index.php?option=com_content&view=article&id=429&Itemid=443 (1. 3. 2014).

http://www.zootic.si/index.php?option=com_content&view=article&id=528&Itemid=558 (1. 3. 2014).

http://www.zpm-mb.si/attachments/sl/913/OS_Biologija_Zivali_na_osnovnih_in.pdf (1. 3. 2014).

<http://noetova-sola.si/> (1. 3. 2014).

Svet živali. Dostopno na:

<http://svet-zivali.forumsl.net/t1946-zelva-rumenovratka> (1. 3. 2014).

Tomažič, K. *Odnos mladostnikov do živali in kako ga vključiti v izobraževalni proces*. Diplomsko delo. Ljubljana, 2008, str. 1, 10-2.

Whitfield P. *Družinska enciklopedija živali*. DZS. Ljubljana, 1996, str. 446.

Wood, S. *Domači ljubljenski ribe*. Didakta d. o. o. Radovljica, 2005, str. 16, 17.

Wood, S. *Domači ljubljenski hrčki*. Didakta d. o. o. Radovljica, 2006, str. 15.

Zootic. Dostopno na:

http://www.zootic.si/index.php?option=com_content&view=article&id=376&Itemid=390 (1. 3. 2014).

Živali na osnovnih in srednjih šolah. Mladi za napredek Maribora. Maribor, 2012, str. 16, 20, 27, 29, 30, 31.

Ustni viri: Igor Topole, Smilja Pevec, Marjan Lipuš, Marija Pučnik

Viri slik: Maja Ključevšek, Maša Ključevšek, Peter Čepin Tovornik

6 PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik za ravnatelje/-ice o arhitekturi bivalnega prostora živali v osnovnih in srednjih šolah

Priloga 2: Urnik hranjenja

**ANKETNI VPRAŠALNIK ZA RAVNATELJE/-ICE O ARHITEKTURI BIVALNEGA
PROSTORA ŽIVALI V OSNOVNIH IN SREDNJIH ŠOLAH**

Sva Maja in Maša Ključevšek, dijakinji prvega letnika Srednje zdravstvene šole Celje. V sklopu raziskovale naloge, kjer raziskujeva bivalne prostore živali v osnovnih in srednjih šolah, sva sestavili tudi anketni vprašalnik. Pri vsakem vprašanju je možen samo en odgovor, razen pri vprašanjih, kjer je to posebej označeno. Anketni vprašalnik je anonimen. Hvala za sodelovanje.

Spol: Ž M

Šola: (napišite): _____

1. Ali imate na vaši šoli kakšno žival?

- a) da
- b) ne

2. Ali razmišljate o nakupu živali na vaši šoli, če jih sedaj nimate?

- a) da
- b) ne
- c) imamo živali na šoli

3. Če sedaj nimate na šoli živali ali ste jih že imeli?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem
- d) imamo živali na šoli

4. Zakaj ste se odločili, da živali na vaši šoli ne boste več imeli? (možnih je več odgovorov)

- a) zaradi prevelikega dela
- b) zaradi ogrožanja varnosti
- c) nismo še imeli živali na naši šoli
- d) imamo živali na šoli
- e) drugo (napišite): _____

5. Katere živali ste že imeli na vaši šoli? (možnih je več odgovorov)

- a) ribe
- b) želve
- c) rake
- d) hrčke
- e) paličnjake
- f) nismo še imeli živali na šoli
- g) drugo (napišite): _____

6. Katere živali imate sedaj na šoli in koliko? (možnih je več odgovorov)

- a) ribe
- b) želve
- c) rake
- d) hrčke
- e) paličnjake
- f) drugo (napišite): _____

7. Na čigavo pobudo ste se odločili imeli živali na vaši šoli? (možnih je več odgovorov)

- a) ravnatelja/-ice
- b) biologa
- c) hišnika
- d) učencev/dijakov
- e) nimamo živali na šoli
- f) drugo (napišite): _____

8. Ali jemljejo učenci/dijaki živali iz bivalnih prostorov?

- a) pogosto
- b) redko
- c) nikoli
- d) nimamo živali na šoli

9. Ali se strinjate s trditvijo, da živali pripomorejo k boljšemu učenju učencev/dijakov?

- a) popolnoma se strinjam
- b) strinjam se
- c) niti-niti
- d) ne strinjam se
- e) popolnoma se ne strinjam

10. Ali se strinjate s trditvijo, da je šola primeren kraj za živali?

- a) popolnoma se strinjam
- b) strinjam se
- c) niti-niti
- d) ne strinjam se
- e) popolnoma se ne strinjam

11. Ali se strinjate s trditvijo, da živali na šoli zmanjšajo strah učencev/dijakov do živali?

- a) popolnoma se strinjam
- b) strinjam se
- c) niti-niti
- d) ne strinjam se
- e) popolnoma se ne strinjam

12. Kje je življenjski prostor živali na vaši šoli? (možnih je več odgovorov)

- a) v učilnici
- b) na hodniku
- c) v zbornici
- d) v kabinetu
- e) pri vodstvu šole
- f) v akvariju
- g) nimamo živali na naši šoli
- h) drugo (napišite): _____

13. Kolikokrat mesečno čistite bivalne prostore živali? (možnih je več odgovorov)

- a) enkrat
- b) dvakrat
- c) trikrat
- d) štirikrat
- e) odvisno od živali
- f) nimamo živali na šoli
- g) drugo: (napišite) _____

14. Kdo skrbi za čiščenje bivalnih prostorov in hranjenje živali na vaši šoli? (možnih je več odgovorov)

- a) ravnatelj/-ica
- b) biolog
- c) hišnik
- d) učenci/dijaki
- e) nimamo živali na šoli
- f) drugo (napišite): _____

15. Ali ste seznanjeni s pravilnikom o zaščiti živali v osnovnih in srednjih šolah?

- a) da
- b) ne

16. Ali se strinjate s trditvijo, da mora biti opremljenost bivalnega prostora za živali v šoli prilagojena naravnemu okolju posamezne vrste živali?

- a) popolnoma se strinjam
- b) strinjam se
- c) niti-niti
- d) ne strinjam se
- e) popolnoma se ne strinjam

17. Kako pogosto merite stopnjo hrupa na šoli v neposredni bližini živali?

- a) zelo pogosto
- b) pogosto
- c) redko
- d) zelo redko
- e) nikoli
- f) nimamo živali na šoli

18. Kakšna je možnost neposrednega dostopa učencev/dijakov, da pridejo do bivalnih prostor živali in do živali samih na vaši šoli?

- a) zelo velika
- b) velika
- c) redka
- d) zelo redka
- e) ni neposrednega dostopa
- f) nimamo živali na šoli

19. Kako ste določili velikost bivalnega prostora za živali na vaši šoli? (možnih je več odgovorov)

- a) po pravilniku o zaščiti živali na osnovnih in srednjih šolah
- b) po informacijah, ki jih je podal prodajalec
- c) po navodilu uradnih oseb
- d) nimamo živali na šoli
- e) drugo (napišite): _____

20. Ali ima vaša šola evidenčni list (dnevnik) veterinarskih pregledov?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem
- d) nimamo živali na šoli

[illegible]